

Škofja Loka
dz 0
MOZAIK
2011

070.489(497.4železniki)

120110190,6

COBISS c

KNJIŽNICA ŠKOFJA LOKA

KNJIŽNICA
IVANA TAVČARJA
ŠKOFJA LOKA

6

December 2011

MOZAIK

ustvarjamo gibanje

Krmilne elektronike za pogon EC motorjev
Iran – dežela kjer je vse mogoče
Inovativna projekta
Na obisku pri Konradu Trilerju
Reformacija ali spremembe

Glasilo podjetja DOMEL

Romana Lotrič
Glavna urednica

Leto je naokoli in že se nam približuje čas različnih zabav, prireditev, praznovanj in čas, ko našim najbližjim posvetimo več pozornosti. Z njimi se zabavamo, smejimo in jim na takšen ali drugačen način izkazujemo svojo naklonjenost. To je tudi čas, ko se ozremo v preteklost in v mislih preletimo, kaj vse smo doživeli in naredili med letom, ter kujemo načrte za vnaprej.

Beseda urednice	2
Uvodnik	3
Kratke novice	4
Nadzorni svet	5
Oddelek montaže v Poslovni enoti PESE	6
Orodjarna Domel	8
Prototipna delavnica	9
Krmilne elektronike za pogon EC motorjev	10
Domelova kuhinja	10
Inovativna projekta	12
Soodločanje o vsem pomembnem	13
Uskladitev okvirov delovanja IP, d.o.o. z novo zakonodajo	13
Sindikat kovinske in elektro industrije – SKEI Domel, d.o.o.	14
Reformacija ali spremembe	15
Iran – dežela, kjer je vse mogoče	16
Utrinki s pohoda po Levstikovi poti	19
Obisk pri Konradu Trilerju	20
Ta naš selski Triglav	22
Meritve na športnih tekmovanjih	24
Smučarski klub Domel v letu 2011	25
Sankaška elita tudi letos na Soriški planini	26
Novoletna nagradna križanka	27

Kot je v prednovoletnem času običaj, smo se tudi v uredništvu poigrali z uredniško statistiko iztekajočega se leta. Tako smo ugotovili, da smo v letošnjem letu popisali 186 strani, objavili 111 člankov in preko 400 fotografij, grafov in tabel. Izdali smo pet rednih števil Mozaika in jubilejno ob 65-letnici kovinarstva v Železnikih.

Veseli smo ugotovitve, da se število naših dopisnikov povečuje, prav tako pa se povečuje število članov uredniškega odbora, ki ima veliko novih idej s ciljem, da bi bil naš dvomesečnik aktualen, inovativen in predvsem namenjen širokemu krogu bralcev. V tokratni številki smo uvedli novo rubriko Kratke novičke, ki jo ureja Andrej Šuštar.

V skupini Domel se je zgodilo kar nekaj pomembnih dogodkov, ki so vplivali na upravljanje in nadzorovanje. Predstavljajo se nam oddelki montaže, orodjarna in prototipna delavnica. Pišemo o razvoju krmilnih elektronik za pogon EC motorjev, o spremembah zakona na področju zaposlovanja invalidov, delovanju sindikata SKEI in Sveta delavcev. Pomembna je tudi novica, da je na 6. Slovenskem forumu inovacij Domel prejel kar dve nagradi. V branje vam ponujamo članek o Iranu in o udeležbi naših predstavnikov na mednarodnem sejmu hišnih aparatov v Teheranu. Nekaj besed smo namenili tudi naši prehrani ter o tem povprašali vodjo kuhinje Igorja Marina. Tokrat smo bili na obisku pri Konradu Trilerju, ki je kljub svojim letom še vedno poln novih idej in zamisli. Ob 31. oktobru, dnevu reformacije, ko se spominjamo pomembnih moč, ki so se trudili za preoblikovanje rimskokatoliške cerkve, se marsikdo izmed nas začne zavedati sprememb, ki se nam dogajajo v vsakdanjem življenju. Ob vsakodnevnih naporih na delovnih mestih se zavedamo, kako potrebno je, da si v prostem času s športom krepimo telo in duha - na različnih področjih in različnih koncih Slovenije. Sem sodijo tudi rekreativni pohodi. Zato pišemo o Ratitovcu kot eni naših najprivlačnejših izletniških točk; tako za rekreativce kot tiste malo bolj zahtevne pohodnike. Zanimivi so tudi utrinki z rekreativnega pohoda po Levstikovi poti, ki vsako leto privabi ogromno število pohodnikov, tudi iz naših krajev. Ker smo zaposleni v Domelu dejavni tudi v številnih klubih, vam jih nekaj predstavljamo: časomerilskega, smučarskega in sankškega.

Uredniški odbor vam želi prijetne praznike in vse lepo v novem letu.

DOMEL®

Domel, proizvodnja elektromotorjev in gospodinskih aparatov Železniki, d.o.o.
Otoki 21, 4228 Železniki, Slovenija, tel.: +386 4 51 17 100,
fax: +386 4 51 17 106, info@domel.com; www.domel.com

MOZAIK - brezplačno glasilo podjetja Domel d.o.o.

naslov uredništva: Glasilo Mozaik - Domel, Otoki 21, 4228 Železniki
tel.: 04 51 17 192, fax: 04 51 17 193; e-mail: stefan.bertoncelj@domel.si
Odgovorni urednik: Štefan Bertoncelj

Glavna urednica: Romana Lotrič

Člani odbora: Tadeja Bergant, Anita Habjan, Danica Jelenc, Štefka Jeram,
Katarina Prezeli, Janja Kozjek, Aleksander Volf, Andrej Šuštar, Marija Demšar,
Blaž Benedik;

Foto: Anita Habjan, Lojze Tarfila, Petra Lotrič, Janež Rihtaršič, Sandi Čufar,
Lojze Lotrič, Jani Šolar, Cvetka Žitnik, U. Bahun, arhiv Domel

Grafično oblikovanje: Klemen Budna/GTO Košir; Lektorica: Majda Tolar;
Tisk: Tiskarna GTO Košir; Leto 2011, Številka 6; Letnik 31; Izvodov: 1750

Stališča avtorjev ne odražajo nujno stališč uredništva.

Na naslovnici: Praznični motiv (foto: Lojze Tarfila)

Drage sodelavke, spoštovani sodelavci!

»Po jutru se dan pozna,« pravi slovenski pregovor. To lahko rečemo tudi za letošnje poslovno leto, ko nadaljujemo z ambicioznimi koraki pri gradnji novih programov, na področju družbene odgovornosti in stalne rasti na vseh področjih.

Jožica Rejec
Direktorica - CEO

Letos smo praznovali 65-letnico kovinarstva v Železnikih in takrat smo tudi slovesno odprli razvojni center NELA. Ambiciozen načrt 10-odstotne rasti in 1,5 mio € dobička bomo v celoti uresničili. Obseg prihodkov v celotni skupini Domel bo znašal 87 milijonov evrov. Število zaposlenih v skupini Domel je 1025.

Letos smo v Domelu največjo rast dosegli na novih programih: energijsko učinkovitih motorjih za klimate, elektronsko kumuliranih motorjih, komponentah in avtomobilskem programu. V času krize smo prenovili program z inovativnimi izdelki, ki so energijsko varčnejši, materialno manj intenzivni in manj glasni ter okolju prijaznejši. Trg je nove rešitve dobro sprejel.

Investicije v vrednosti 6 mio € smo namenili za nove programe in povečanje produktivnosti.

Domel je letos prejel zlato priznanje Gospodarske zbornice Slovenije za najboljše inovacije in tako že četrto leto zapored osvojil najvišje inovacijsko priznanje v državi. Prav tako četrtič nas je korporacija Stihl iz Nemčije uvrstila med dobavitelje leta. Na Slovenskem forumu inovacij smo prejeli nagrado za inovativno, uporabniku prijazno elektroniko za krmiljenje EC motorjev. Vseh visokih priznanj smo veseli, saj potrjujejo našo razvojno naravnost in prizadevanja za izboljšanje okolja.

Za leto 2012 načrtujemo 4-odstotno rast obsega prodaje, optimiranje in krepitev novih programov ter rezultat v letošnjih okvirih. Strateški načrt poslovanja do leta 2016 prav tako predvideva zmerno rast, razvojno povezavo s kupci, utrjevanje svetovne tržne pozicije v specializiranih področjih in ustvarjanje kakovostnejših delovnih mest.

Želim vam, da praznike, ki so pred nami, preživite kar najbolj doživeto in si vzamete čas zase, družino in prijatelje. V novem Letu 2012 pa vam želim zdravja in pogumnih korakov v spoznavanju vašega življenjskega poslanstva, kar nam daje mir in zadovoljstvo.

Vesele Božične praznike in srečno Novo leto

Andrej Šuštar

CCC presoja za izdelke, ki jih prodajamo na Kitajsko

V dneh od 16. do 18. novembra je potekala presoja s strani kitajskega certifikacijskega organa CQC. Gre za sistemske in tehnične zahteve kakovosti za vse proizvode, ki se izvažajo na Kitajsko. V primeru uspešno izvedene presoje prejmemo CCC certifikat, ki pomeni dovoljenje za uporabo CCC oznake na motorjih, ki jih prodajamo našim strankam na Kitajskem. Običajno so to presojo vsakoletno opravili predstavniki evropskih inštitucij, v primeru novih izdelkov pa presojo izvedejo presojevalci s Kitajske. Tako je bilo tudi letos, saj smo poleg sesalnih enot prijavili presojo DC motorja. Obiskala sta nas g. Tao in g. Shengyu, pregled pa je potekal na lokaciji Otoki in Reteče. Presoja je bila obsežna in zahtevna, tudi zaradi specifične oblike presojanja, ki je nismo vajeni niti od najbolj zahtevnih avtomobilskih kupcev. Na koncu smo uspešno zaključili tudi presojo DC motorja 482, ki ga prodajamo za kitajskega kupca.

Mesec inovativnosti v Domelu

V mesecu oktobru je potekala akcija Mesec inovativnosti pod sloganom »Bolje, varneje, ceneje«. Odziv sodelavcev na akcijo je bil izredno dober, saj je bilo v sistem SORA prijavljeno rekordno število predlogov, in sicer 209 pobud, idej ali rešitev. Sodelovalo je 110 avtorjev in soavtorjev predlogov. Vsem sodelujočim iskrena hvala za sodelovanje. Skupina sodelavcev, ki je prijavila največ predlogov, se je za nagrado udeležila 6. Slovenskega foruma inovacij, ostali sodelujoči so prejeli paket MS Office 2010.

Strokovno društvo za operativno odličnost v Domelu

11. novembra smo gostili člane strokovnega društva za operativno društvo, v katerega je vključen tudi Domel. V uvodnem delu sta Miro Šmid in Andrej Šuštar predstavila naše izkušnje na področju zagotavljanja kakovosti in stalnih izboljšav. Primer izvedenega 6 Sigma projekta v Domelu je predstavila Danica Marenk. Sledil je ogled naše proizvodnje. Za mednarodni pridih srečanja sta poskrbela Jernej Šmalc in Christophe Pirotte s predstavitvijo koncepta prenosa dobrih praks iz Belgije. Na koncu je bil čas za razpravo ter pripravo ciljev in aktivnosti društva v letu 2012.

NADZORNI SVET

Alojz Megušar

V obdobju zadnjih dveh let se je v družbi Domel oziroma skupini Domel zgodilo kar nekaj pomembnih dogodkov, ki so vplivali tudi na upravljanje in nadzorovanje družbe.

S statusno spremembo družbe Domel d.d. v družbo z omejeno odgovornostjo d.o.o. je bil ukinjen nadzorni svet družbe Domel d.o.o. Poleg tega je bila opravljena tudi pripojitev družbe Tehnica d.o.o.

V juniju 2011 je bil zaradi poteka mandata imenovan s strani skupščine nov nadzorni svet družbe Domel Holding d.d., v katerega so bili imenovani s strani skupščine kot predstavniki kapitala: Minka Benedičič, Tanja Kramar, Stane Zgaga in Alojz Megušar ter s strani sveta delavcev Miroslav Olič ter Aleksander Volf.

Nadzorstvena funkcija je tako ostala samo na nivoju Holdinga, zato se je povečala odgovornost uprave holdinga za poslovanje hčerinskih družb, nadzornemu svetu pa je s formalnega vidika zmanjšal direktni nadzor nad poslovanjem hčerinskih družb. To pa bo zahtevalo nov in drugačen pristop k nadzoru družbe.

Družba Domel holding d.d. je v obstoječi obliki opravila svojo nalogo, ki je bila v začetku predvsem zaščita družbe pred sovražnim prevzemom, kasneje pa tudi pridobitev večinskega deleža družbe. Z odkupom delnic od zunanjih lastnikov ter izključitev posameznih lastnikov je bil cilj, ki je bil v celoti dosežen. Družba Domel holding je postala 100-odstotna lastnica družbe Domel d.o.o. ter posredno ostalih hčerinskih družb.

Domel holding je tako dosegel in lahko rečemo celo presegel v začetku postavljene cilje.

Zato je v bodoče potrebno postaviti nove cilj, ki bodo vezani predvsem na poslovanje družbe. Velike lastniške cilje bo potrebno zamenjati s poslovnimi cilji. S poslovnimi cilji so mišljeni: doseganje ustreznega donosa na vloženi kapital, uvajanje novih programov, rast prodaje ter kot posledica povečanje vrednosti delnice družbe.

Postavljene poslovne cilje pa bo mogoče doseči z nadaljevanjem začete reorganizacije družbe s formiranjem holding družbe, kjer bodo združene vse strateške funkcije družbe in na ta način omogočile večjo transparentnost poslovanja in poenotenje kulture podjetja. Pomembni sta tudi družbena odgovornost in skrb za kvaliteta delovna mesta.

Nadzorni svet je že postavil zahteve na upravo družbe po prikazovanju podatkov poslovanja po posameznih programih ter doseganje ustreznih dobičkonosnosti programov.

Pri novih programih so postavljeni kriteriji na ekonomskih osnovah, vezani na donosnost,

pozitivno neto sedanjo vrednost ter druge ekonomske kriterije. Vse to bo možno doseči z vlaganjem v znanje, v kadre in razvoj ter s posodabljanjem tehnologije, uporabo IT ter z izpopolnjevanjem robotizacije in avtomatizacije.

Nadzorni svet je že obravnaval srednjeročni plan 2012 - 2016, kjer so bile že upoštevane zgoraj naštetе usmeritve in kjer so postavljeni ambiciozni cilji predvsem s prestrukturiranjem programov in na ta način doseganje rasti, večje od splošnih napovedi.

Pri vsem tem pa je potrebno upoštevati nespodbudne gospodarske razmere, tako v domačem kot tudi v evropskem in svetovnem okolju. Pripravljen je treba biti tudi na to, če stvari ne bodo potekale v zaželeni smeri, in imeti pripravljene scenarije za ukrepanje. Kljub temu je potrebno obdržati ustrezno dozo optimizma in verjeti v uspeh. To želimo tudi vsem zaposlenim in vodstvu družbe.

In seveda vsem srečno in uspešno novo leto 2012.

ODDELEK

MONTAŽE V POSLOVNI ENOTI PESE

Robi Mesec

S strani uredniškega odbora internega časopisa Mozaik sem prejel pobudo, naj napišem nekaj o dogajanju v največjem proizvodnem obratu Domela – Montaža sesalnih enot.

Kratka predstavitev

V montaži sem zaposlen že od samega začetka svoje poklicne kariere, saj sem se v njej leta 1987 zaposlil kot mojster na strožnicah in montažnih linijah 493 in 496. Kasneje sem prevzel del pomočnika vodje montaže. To delo sem opravljal dobrih sedem let in si nabral dovolj izkušenj za napredovanje. Vodenje oddelka sem prevzel v sredini leta 2003. Koordiniranje del v tako velikem oddelku je bil in je še vedno vsakodnevni izziv. Usklajevanje in iskanje najboljših rešitev pri odpravljanju tehničnih težav je naloga, ki jo skupaj s svojimi najožjimi sodelavci dokaj uspešno rešujemo. Z veseljem vodim ekipo, ki je pripravljena na dodatne naloge in je zelo uspešna pri odpravljanju ovir za nemoteno delo. V času mojega vodenja je oddelk zaradi sprememb v proizvodnem programu uspešno opravil nalogo prestrukturiranja. Proizvodni program se je v zadnjih osmih letih skoraj povsem zamenjal.

Pričeli z delom na novih programih

- 463.3.xxx v letu 2005
- 450.3.xxx v letu 2005
- 440.3.xxx v letu 2006
- 467.3.xxx v letu 2007
- 491.3.xxx v letu 2007
- 464.3.xxx v letu 2008

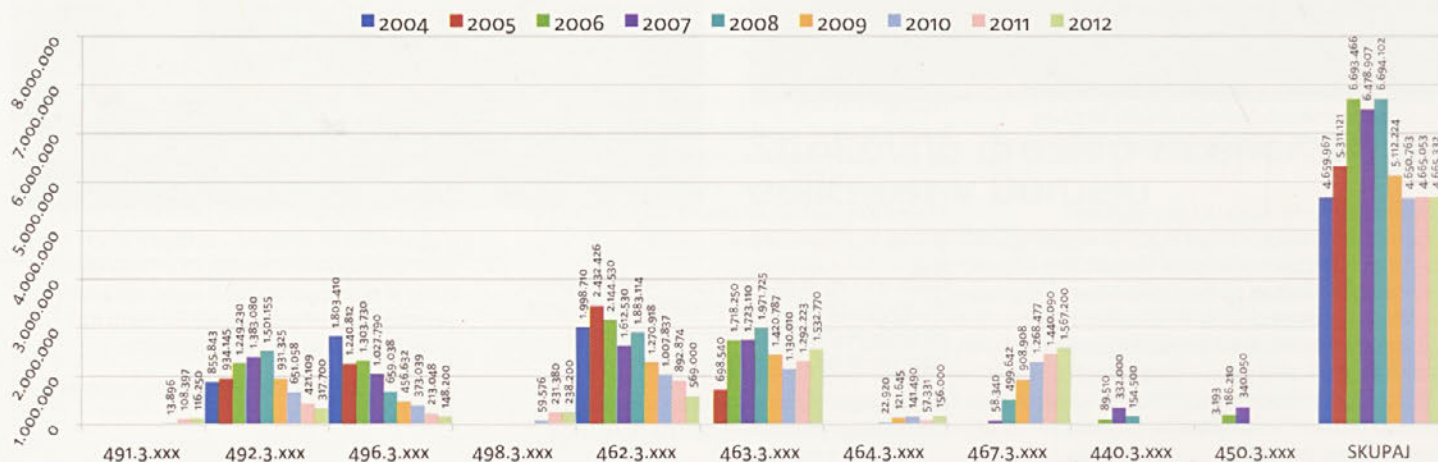
Ukinitev programov

- 450.3.xxx v letu 2007
- 440.3.xxx v letu 2008 – selitev programa na Kitajsko

Montažna linija 10 - program 467

Poleg osnovnega programa sesalnih enot se je v letu 2009 odprl nov program avtomobilske industrije. V samem začetku novega programa je proizvodni del avtomobilske industrije spadal v poslovno enoto sesalne enote. Zaradi pridobivanja novih naročil in kupcev ter širjenja programa se je leto dni kasneje formirala nova poslovna enota APEC. Ta poslovna enota naj bi postala drugi steber skupine Domel, tako po prodaji kakor tudi po dobičkonosnosti.

Zgodovina dela

V grafu sem zajel podatke dinamičnih planov zadnjih osmih let, s pogledom v leto 2012 (zaradi napake pri zbiranju podatkov je v prvih letih program 496 in 498 kumulativno seštet). Iz grafov se lepo vidi, da smo v tem času povečali prodajo posameznih novih programov (467.3.xxx), ob hkratnem zniževanju realizacije starejših programov (492.3.xxx, 496.3.xxx in 462.3.xxx) in ukinjanju starih nedobičkonosnih programov (440.3.xxx in 450.3.xxx). V naslednjih letih predvidevamo v Domelu Železniki zadržati proizvodnjo motorjev za sesalnike v količini med 4.500.000 – 5.000.000 kosov letno.

Plan za leto 2011

V letnem načrtu za leto 2011 je bila planirana proizvodnja 4.623.200 kosov sesalnih enot. Kljub burnemu dogajanju skozi leto (spremembe dinamičnega plana) bo okvirni načrt predvidoma dosežen. Do začetka meseca novembra smo že izdelali preko 3.880.000 kosov enot. Kakovost naših izdelkov je nad pričakovanjem in za to gre vsa pohvala vsem sodelavcem montaže, ki s svojim vestnim delom in inovativnostjo vsakodnevno dokazujejo, da se delo lahko opravi kakovostno. Glede na trenutne rezultate merjenja kakovosti dela je oddelek montaže daleč nad predvidenim planom. V letu 2011 so predvideni stroški kakovosti 0,6-odstotni, rezultat trenutnega dela je 0,45 odstotkov vrednosti celotne prodaje. Kljub temu pa še vedno obstajajo možnosti za izboljšave. Stroški reklamacij pri programu PESE so minimalni.

Kadri

Število zaposlenih v oddelku se v letošnjem letu spreminja iz meseca v mesec. Če smo še v pomladnih mesecih dodatno zaposlovali in je bilo v

oddelku 166 produktivnih sodelavcev, se v jesenskih mesecih največkrat pogovarjamo, da planiran obseg dela ne zadostuje za vse zaposlene. Do danes smo uspešno prebrodili tudi te težave. Znotraj skupine Domel smo znali poiskati delo in posameznice/-ke prerazporedili v ostale oddelke (BMC, APEC, PEMO, PEECS). Na tem mestu se zahvaljujem vsem bivšim sodelavkam in sodelavcem za sodelovanje in razumevanje pri izpeljanih premestitvah. Prav tako se tudi v imenu vodij izmen zahvaljujem vsem za razumevanje pri napotitvah posameznic/-kov na koriščenje letnega dopusta ali fonda ur. Ena od pomembnih nalog vodij je, da skušamo planiran obseg dela prilagoditi tudi trenutni ekipi zaposlenih v oddelku. Trenutno je v oddelku 141 produktivnih in 46 režijskih sodelavcev.

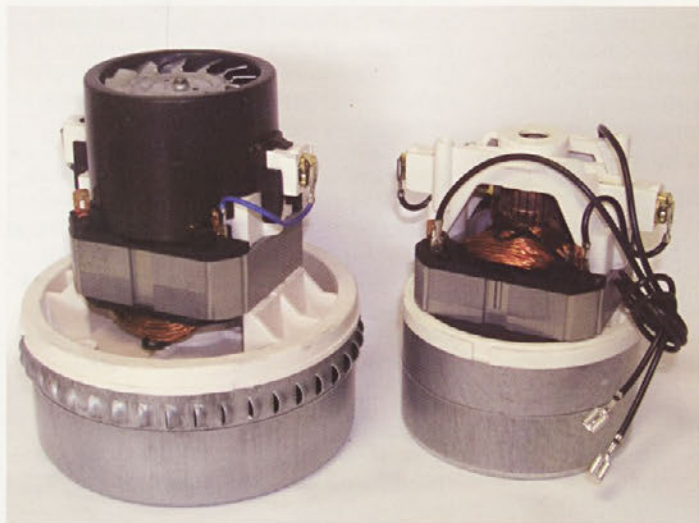
Reševanje tehničnih težav

V letošnjem letu smo dokaj uspešno reševali tehnične težave pri posameznih kodah sesalnih enot. Največji napredek ali korak na bolje nam je uspel pri programu 462, kjer smo s svojimi najožjimi sodelavci uspeli nastaviti linijo tako, da je število vibracij na izdelanih sesalnih enotah minimalno. Ravno tako je znižanje nivoja vibracij pozitivno vplivalo na ožganost kolektorja. Narejeni so bili veliki koraki k izboljšanju kakovosti pri programu 467. Čeprav nam za dokončanje naloge zniževanja šuma ležaja manjka še nekaj popravkov na kokilah, je trenutni proces vsaj v okviru »znosnega«. Vsem sodelavcem se zahvaljujem za vloženo znanje in energijo pri zaključku naloge.

Novosti v naslednjih letih

Zaradi zniževanja naročil pri programu 462 in zaradi opuščanja programa 462.3.204/xxx se bo montažna linija 6 v naslednjih mesecih odstranila iz montaže. Prav tako je v osnutku plana v letih od 2012 do 2014 ponovno predvideno prestrukturiranje programov. Programa 492.3.xxx in 496.3.xxx sta v upadanju, medtem pa že potekajo dogovori in vzorčenja z novim kupcem. Če bi Domelu uspel ta »veliki met«, potem bo program sesalne enote še dolgo časa vodilni steber, tako v prometu kakor tudi v dobičku skupine Domel. Nekaj o novostih glede novih programov je v letošnji 5. številki Mozaika že pisal Blaž Benedik.

Članek naj bi bil objavljen v zadnji letošnji številki, zato vsem sodelavcem montaže in ostalim želim naj vam novo leto nakloni spoznati prave ljudi, storiti prave reči, izbrati prave poti in v sebi in drugih iskati le dobre stvari. Srečno 2012!

Sesalna enota kode 492.3.xxx in 489.3.xxx

Sesalna enota kode 462.3.xxx in 463.3.xxx

ORODJARNA

DOMEL

Klemen Benedičič

Orodjarna Domel deluje v sklopu poslovne enote Komponente in orodja, njeno osnovno poslanstvo je izdelava in vzdrževanje orodij. Vsa orodja, s katerimi se v Domelu izdelujejo komponente, so izdelana v orodjarni, prav tako pa izdelujemo tudi orodja za zunanje naročnike. Približno 40-odstotni delež letnega prometa orodjarne predstavljajo orodja in vzdrževanje orodij, ki so izdelana za potrebe Domela, ostalih 60 odstotkov pa predstavljajo orodja izdelana za trg oziroma orodja za komponente, ki so izdelane za zunanje naročnike.

Proizvodni program orodjarne obsega sledeče tipe orodij:

- orodja za brizganje termoplastov in duroplastov,
- orodja za tlačni liv aluminija,
- orodja za štancanje elektropljučevine,
- kombinirana krivilno-rezilna orodja,
- orodja za nabrizgavanje statorske in rotorske izolacije.

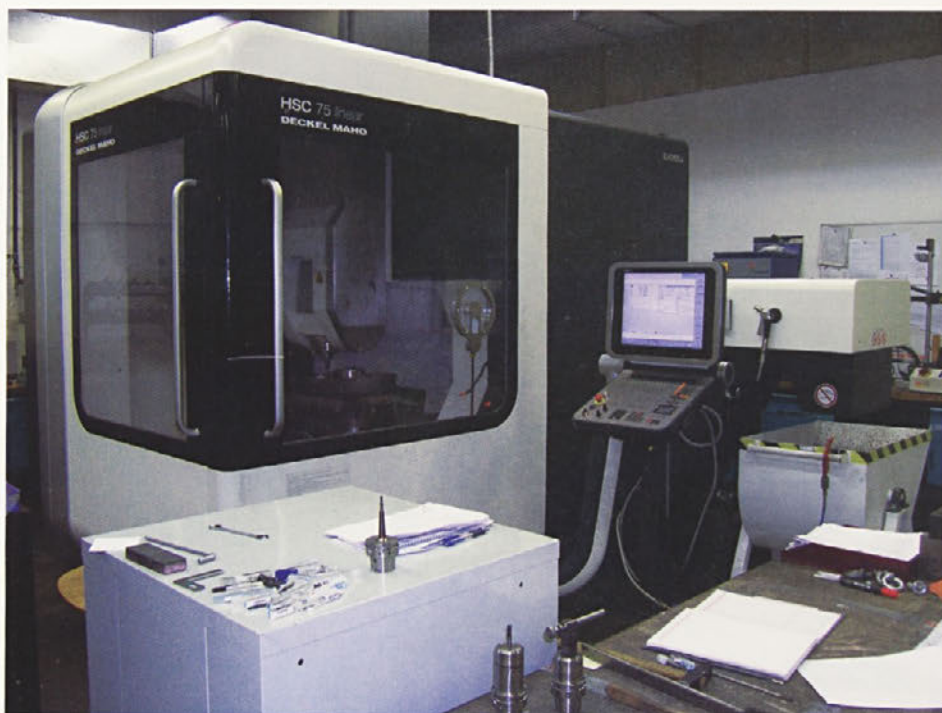
Vsa orodja izdelana v naši orodjarni so plod lastnega razvoja, saj izdelujemo orodja izključno na osnovi lastnih konstrukcij.

V preteklosti so v orodjarni izdelovali praktično vse tipe orodij, ki so jih potrebovali v podjetju, danes pa sta nas predvsem huda konkurenca na trgu ter vedno bolj zahtevni izdelki prisilili v specializacijo za določene tipe orodij. Poznavanje tehnoloških postopkov izdelave izdelkov je ključno za kvalitetno izdelavo orodja. Ker v podjetju obvladujemo tehnologije brizganja duroplastov in termoplastov ter štancanja elektropljučevine, so ravno tovrstna orodja tista, za katere smo še posebej specializirani.

Kljub temu da livarne za tlačni liv aluminija že vrsto let ni več v Domelu, v orodjarni letno izdelamo tudi približno 30 orodij za tlačni liv, večinoma za nemškega kupca.

V zadnjih letih se je v podjetju razvila nova tehnologija nabrizgavanja izolacij na pakete iz elektropljučevine. Vsa orodja za tovrstne postopke so bila razvita in izdelana v orodjarni ob sodelovanju z oddelki tehnologije, BMC in AS.

Izdelava orodja poteka v več fazah; takoj po prejemu naročila se prične faza konstruiranja

orodja, sledi izdelava sestavnih delov ter sestava orodja. Po opravljenem prvem preizkusu, pa vse do prevzema, poteka optimiranje orodja.

Zagotovo so zasnova koncepta orodja, ustrezne konstrukcijske rešitve ter izbira ustreznih materialov v fazi konstruiranja ključne preddispozicije za dobro delovanje orodja. Prav na področju materialov smo v preteklem letu v sodelovanju s priznanim avstrijsko-jeklaro Böhler naredili velik korak v smeri večje vzdržljivosti orodij.

V fazi obdelave sestavnih delov je pomembno, da so vse pozicije izdelane v predpisanem tolerančnem območju ter v predvidenem času. Ključno vlogo pri izdelavi orodja ima ročni orodjar, ki skupaj s konstrukterjem orodja in tehnologom iz oddelka, kjer se orodje uporablja, pripravi orodje, da je le-to funkcionalno ustrezno.

Na področju strojnih obdelav je bil v preteklih letih narejen velik napredek predvsem na področju freziranja kaljenih materialov, saj danes lahko s frezanjem obdelujemo kaljene materiale trdote več kot 60Hrc, s frezami tudi

manjšimi od 0,5 mm. V orodjarni imamo več strojev za tovrstne obdelave z več kot 40.000 vrt/min.

Prav v letošnjem letu smo v orodjarni veliko investirali. Na področju freziranja imamo od poletja nov 5-osni frezalni stroj HSC 75 V linear, proizvajalca Deckel Maho, ob koncu leta pa bomo zagnali tudi nov stroj za žično rezanje CUT 2000 proizvajalca AgieCharmilles, ki bo namenjen za rezanje zahtevnih elementov rezilnih orodij iz karbidne trdnine.

Prav tako kot izdelava novega orodja pa je za pravilno delovanje ter dolgo življenjsko dobo orodja pomembno tudi kvalitetno vzdrževanje le-tega. V orodjarni opravljamo vzdrževanje vseh orodij, ki se uporabljajo v Domelu, poleg tega pa opravljamo še vzdrževanje orodij za tlačni liv za dve slovenski livarni, ki uporabljata naša orodja.

V nadaljnjem razvoju orodjarne vidimo še ogromno izzivov, predvsem moramo z uporabo novih tehnologij skrajšati izdelovalne čase ter izboljšati kvaliteto sestavnih delov orodij.

PROTOTIPNA

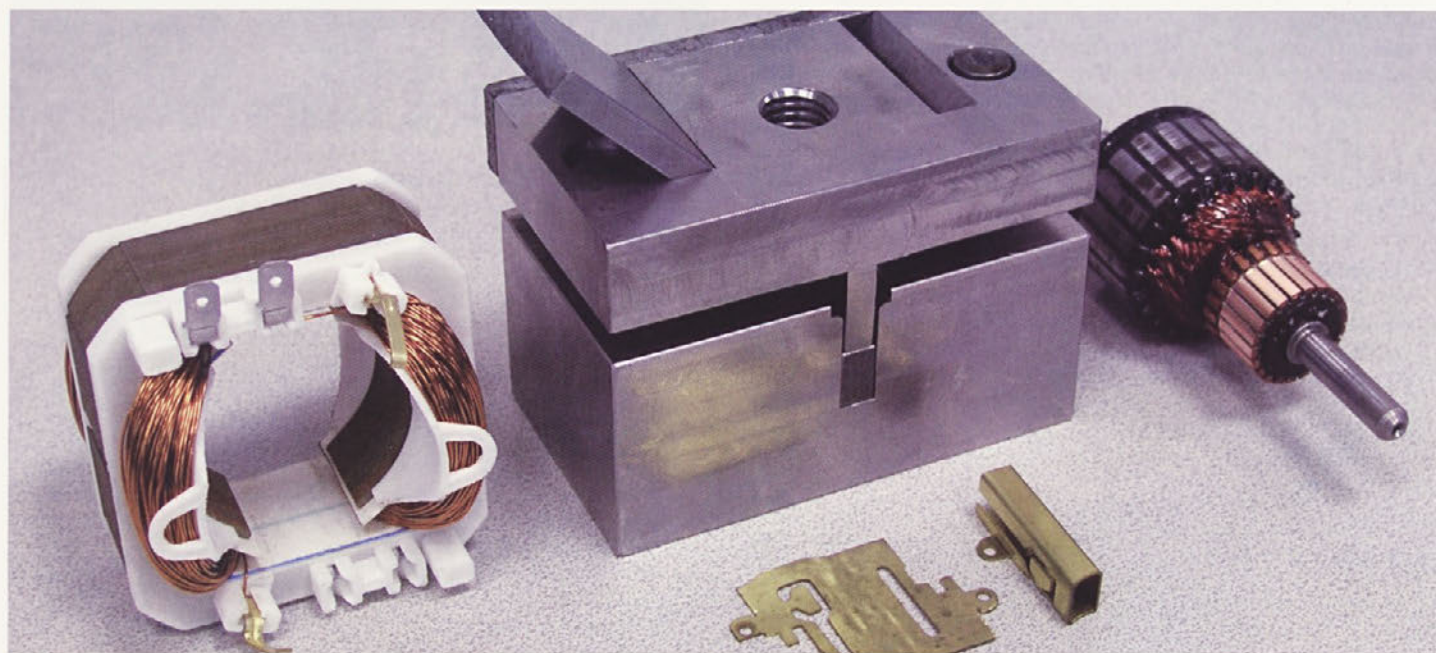
DELAVNICA

Razvoj novega izdelka in njegova komercializacija sta za podjetja lahko zelo tvegana. Raziskave kažejo, da je uspešnih le nekaj več kot polovica novih izdelkov, ki dožive tržno realizacijo. Veliko izdelkov podjetja opustijo, še preden sploh dobijo možnost vstopa na tržišče. Izgube zaradi opuščanja neuspešnih izdelkov, že prisotnih na trgu kot tudi tistih v fazi razvoja, so lahko zelo velike in imajo negativne posledice za podjetja. Zato je zelo pomembno, da se razvoja novega izdelka podjetja lotijo sistematično in skrbno načrtovano.

Prototipna delavnica aktivno sodeluje pri implementaciji izdelkov na tržišče. Zato je prav, da naše delo predstavimo tudi širše. V našem oddelku nas je zaposlenih devet. V strojnem delu delavnice so zaposleni trije: programer in dva operaterja. Strojna oprema je različna in zajema nekaj konvencionalnih strojev in dva CNC stroja za obdelavo kovin. V tem prostoru se nahajata tudi dva navijalna stroja za navijanje rotorjev. Delo programerja poleg izdelave programov zajema tudi naročilo ustreznih materialov in obdelovalnih orodij.

Ivan Mrljak

Operaterja sta usposobljena za opravljanje del na vseh obstoječih strojih in po potrebi tudi za programiranje CNC stružnice. Ostali delamo v drugem prostoru, kjer se izvajajo montaža prototipov in ostala pripravljalna dela. Vsi zaposleni imajo dolgoletne izkušnje pri razvoju in izdelavi prototipov. Obvladajo najrazličnejša dela; od strojnega in ročnega navijanja do struženja, rezkanja, montaže prototipov in podobno.

Letno naša delavnica realizira preko 550 naročil za izdelavo vzorcev, kar pomeni količino 6 do 7 tisoč kosov. Ravno zato je zelo pomembno, da so proizvodi in procesi optimizirani že v fazi zasnove in razvoja, saj večje spremembe po industrializaciji predstavljajo dodaten strošek. Seveda pri svojem delu sodelujemo tudi z ostalimi oddelki, predvsem z oddelkom montaže in proizvodnje. Te možnosti se v praksi veliko poslužujemo, predvsem zaradi dejstva, ker prototipna delavnica zaradi optimalnih razlogov (visoke cene strojev in naprav) ni opremljena s specialnimi stroji, ki omogočajo izdelavo takih polizdelkov.

Izdelava prototipa se ponavadi začne na podlagi zahtev in omejitev, ki jih poda kupec. Razvijalci znotraj projektne skupine izdelajo prototipno dokumentacijo za razvoj novega

izdelka, tipske vrste ali družine izdelkov. S tem določijo surovine ter sestavne in podsestavne dele. Prav tako se v sodelovanju s tehnološkim oddelkom določi tudi tehnologija izdelave omenjenih delov. V kolikor se predvidi, da se bodo sestavi za prototip izdelali v proizvodnji, se morajo doreči tudi ustrezni tehnološki postopki. Zahteve kupcev so v splošnem zelo različne. Tako včasih naročijo vzorce standardnih izdelkov iz skladišča. Včasih pa so potrebne določene predelave, da zadovoljimo njihove potrebe. V glavnem so to spremenjena navitja ali spremembe glede vpetja, vodnikov, termičnih stikal in drugo. Ti vzorci nam v glavnem ne predstavljajo težav. Večji izziv nam predstavljajo novi projekti, ki v zadnjem času zajemajo tudi osvajanje novih tehnologij izdelave. Vendar kreativni sodelavci s timskim delom in sodelovanjem stalno izboljšujejo izdelke, tehnologije in procese.

V zadnjem letu je to prišlo predvsem do izraza pri razvoju nove družine motorjev 731, kjer je bilo uporabljenih precej novih idej in izboljšav. Kaže pa se tudi pri razvoju nove družine sesalnih enot 459 za novega kupca. Kljub temu da je ta projekt podprt z izkušnjami in bazo znanja razvoja sesalnih enot, vseeno zahteva svojstven pristop. Nova družina oziroma nov rez motorja ponavadi pomeni novo izdelavo

kopice orodij in montažnih priprav, ki jih v delavnici izdelamo sami in so plod dolgoletnih izkušenj. Predvsem so tu pomembne nove navijalne čeljusti in druga orodja; od priprav za izdelavo statorskih in rotorskih paketov ter natiskavanja kolektorjev. Problem lahko predstavljajo tudi nekateri vitalni deli motorja, kot so izolirni rotorski listi, kletke, držala navitij in osnovna izolacija. Pri vseh teh delih je vedno potrebna improvizacija.

Naši načrti za prihodnost so veliki. Urejena prototipna delavnica s sodobno tehnološko opremo naj bi omogočala inovativen in zanesljiv razvoj za najzahtevnejše aplikacije. Da bi dosegli enega izmed ciljev naše poslovne strategije, tj. nenehno povečevanje deleža inovativnih izdelkov, je ključnega pomena osvajanje novih tehnologij in uporabnih znanj. Tudi v fazi izdelave prvih prototipov. Tu mislimo predvsem na hitre izdelave plastičnih delov s tehnologijo selektivnega laserskega sintranja, ki so za nas ključnega pomena pri skrajševanju časa od ideje do proizvodnje novih izdelkov. Kriza je namreč priložnost za tiste, ki imajo znanje in ga stalno dopolnjujejo. Če hočemo igrati vlogo strateškega razvojnega partnerja našim kupcem, moramo razmišljati tudi v tej smeri.

KRMILNE ELEKTRONIKE ZA POGON EC MOTORJEV

Sandi Dolenc

Eden od projektov na programu APEC je tudi razvoj krmilnih elektronik za pogon EC motorjev. Gre za krmilja, ki so namenjena brezsenzorskemu krmiljenju prvenstveno motorjev za ventilatorje, v kasnejši fazi pa tudi ostalih EC motorjev, ki bodo razviti v Domelu.

Osnovni namen razvoja in kasnejše proizvodnje in trženja krmilnih elektronik je ponuditi kupcem kompletno rešitev iz enega vira. Splošni trendi na trgu namreč kažejo, da vse več kupcev želi kupovati kompletne rešitve in ne le posameznih proizvodov. Domel bo tako sposoben ponuditi trgu tako elektromotor kot tudi ustrezno krmilno elektroniko za pogon le-tega. Razvoj navedenih krmilij je pravzaprav logična posledica uspešnega razvoja in proizvodnje EC motorjev, ki jih trenutno večinoma tržimo na področju ventilatorskih pogonov. Motorji, ki so po svojih obratovalnih karakteristikah, predvsem izkoristku, vodilni na trgu, so pravzaprav nekakšna vstopnica tudi za segment krmilnih elektronik.

V razvoju so 3 različni tipi krmilnih elektronik:

• **Invento Facelift**

Namenjeno je pogonu EC motorjev, ki imajo trapezno obliko inducirane napetosti. Trenutno so razviti 3 osnovni tipi v nazivnih močeh 2 kW, 4 kW in 6 kW pri vhodni napetosti 3-krat 400 V. Krmilje bo na razpolago v 2 različnih stopnjah zaščite proti vlagi: IP20 in IP54. Odzivi kupcev na vzorčenja so bili zelo pozitivni, tako da lahko pričakujemo prva naročila v začetku leta 2012. Trenutno je v pripravi poskusna serija, ki naj bi bila izvedena do konca letošnjega leta.

Domel je za razvoj tega krmilja prejel nagrado za inovativni proizvod v kategoriji podjetij na letošnjem Slovenskem forumu inovacij v Ljubljani.

• **Compacto**

Krmilje je namenjeno pogonu EC motorjev nižjih moči do 1 kW, ki imajo sinusno obliko inducirane napetosti. V celoti (razen programske opreme) je plod domačega razvoja. Vhodna napetost za to krmilje znaša 1-krat 230 V, stopnja zaščite proti vlagi je IP54. Razvoj tega krmilja sovпада z razvojem manjšega EC motorja s premerom statorske lamele 84 mm. Maja 2012, ko bodo na razpolago izdelki iz orodij tako krmilja Compacto kot tudi motorja rez 84, bomo lahko na trgu ponudili cenovno konkurenčen in tehnološko dovršen komplet motor – krmilje. Trenutno je projekt v fazi vzorčenja; prvi vzorec je bil skupaj poslan na meritve kupcu, ki je zainteresiran za dobave kompletnih pogonov.

• **HyFAM**

Navedeno krmilje razvijamo v sodelovanju s Tehnološkim centrom za električne stroje – TECES. Tudi to krmilje je namenjeno pogonu EC motorjev s sinusno obliko inducirane napetosti v nazivnih močeh 2 kW, 4 kW in 6 kW. Vhodna napetost znaša 3-krat 400 V, stopnja zaščite proti vlagi pa bo le IP54.

V mesecu novembru so bile izvedene prve meritve karakteristike in EMC motenj na izdelanem prototipu. Rezultati so bili zelo pozitivni in v okviru pričakovanj. Industrializacija projekta bo v okviru plana potekala tekom leta 2012.

Z uspešnim razvojem in industrializacijo krmilnih elektronik bomo lahko pokrili dokaj širok spekter moči do 6 kW. Potencialen razvoj navedenih krmilij še višjih moči pa je odvisen predvsem od zahtev kupcev in trendov na trgu.

DOMELOVA KUHNJA

Janja Kozjek

Včasih, to je pred kakimi dvajsetimi in več leti, smo vsi zaposleni dobili bone za malico. Na izbiro je bil en tople obrok, klobasa oz. kakšne ribe in pašteta v konzervi ali pa salama ter sir.

Vse je delovalo pod okriljem obrata družbene prehrane, ki je bil pač en izmed oddelkov v podjetju. V letu 1992 se je vodstvo odločilo, da se ta obrat odcepi in da se kuhinja z jedilnico odda v najem zasebniku. Prvih osem let je bil najemnik g. Mirko Guzelj. V letu 2001 se je najemnik zamenjal in kuhinjo je prevzel g. Igor Marin, ki je ponudbo dodatno še razširil in uvedel več dnevnih menijev in jedi po naročilu.

Vodstvo se stalno zavzema, da bi se zaposlenim omogočilo čim več v okviru zmoglosti. Največji korak v tej smeri je bil narejen v letu 1999, ko se je pričel projekt Motivacija in absenzizem. Projekt poteka še danes, in sicer pod imenom Projekt za promocijo zdravja. V tem okviru deluje tudi skupina, ki se sestane približno 4-krat letno.

Večkrat letno se sestane tudi z vodstvom kuhinje in pregleda pripombe zaposlenih; kaj bi se dalo spremeniti, kako s ponudbo obrokov ugoditi čim več zaposlenim, kakšne so možnosti za razširitev ponudbe, kakšen naj bo zdrav obrok, kakšne so možnosti za nabavo surovin iz okolice, kako plačevati obroke v nadenarni obliki, kako doseči čim boljše kvaliteto za sprejemljivo ceno ... Pri spremembah cen malice vedno primerjamo cene naših malic s cenami malic v drugih podjetjih v dolini. Pri tem sodelujeta tudi svet delavcev in sindikat.

Večkrat smo zaposlene tudi anketirali in ugotovili, da nekako 60 odstotkov zaposlenih hodi na malico. Rezultate ankete smo objavili tudi v Mozaiku št.5/2010. Večina zaposlenih je z malico zadovoljna. Ko smo spraševali, kaj bi najraje jedli – konkretno, smo dobili zelo malo odgovorov. Še ti so navajali nezdravo prehrano. Jedilnike sestavlja vodja kuhinje g. Marin, ki ima pripravljenih pet vrst tedenskih jedilnikov, ki mesečno krožijo. Vmes dodaja še kakšno novo jed, spreminja jedilnik glede na letne čase. Anketirani so izpostavili tudi polovične porcije. Iz vseh jedi je težko pripraviti polovične obroke, saj nekatere hrane ne moreš prepoloviti (ribo, sir, zrezek, sladico ...).

Vemo, da se iz obeh obrokov v meniju da sestaviti tudi brezmesni, zelenjavni in solatni obrok. Nekaj je zdrava prehrana, drugo pa je, če določene hrane ne maramo oz. je ne jemo. Po drugi strani pa je težko zadovoljiti okuse

vseh zaposlenih. Podjetje zaposlenim izplačuje maksimalno nadomestilo za malico in prepričani smo, da med dokaj pestro ponudbo lahko vsakdo zase najde primerno kombinacijo hrane.

V letu 2000 se je obnovila tudi jedilnica in takšno podobo kaže še danes.

Mize so bile kupljene že pred obnovo jedilnice, potem pa je svoje naredila še poplava, ki je vse skupaj še poslabšala, tako da so mize v jedilnici dokaj majave. Zato se razmišlja o primerni rešitvi glede popravila miz ali celo o nakupu novih. Velika ovira je tudi omejen prostor, ki ne dopušča postavitve dodatnih pultov, ki morajo biti v liniji, saj v tem primeru obstajajo posebne zakonitosti, ki jih mora potrditi še zunanja inštitucija.

Vsi se trudimo v smeri stalnega izboljšanja. Veseli smo, da tudi zaposleni poveste vaša mnenja, pohvale in pripombe ter pričakovanja, kar naj bo opravičeno in objektivno. Če kdaj dobite hrano, ki je premalo kuhana ali pečena in na drugi strani preveč zapečena, premastna ... , se pogovorite z vodjem kuhinje g. Marinom, ki vas bo z veseljem sprejel. Pravi, da do sedaj še nihče ni prišel in mu povedal, ali je malica slaba ali dobra.

Po statistiki so še vedno najbolj obiskane malice (tudi po 100 malic več), kadar so na jedilniku: pražen krompir, dunajski zrezek ... , torej ocvrta hrana. Pri tem je potrebno povedati, da v kuhinji že vrsto let pripravljajo ocvrto hrano na način, ki je bolj zdrav od klasičnega cvrtja. To je cvrtje na vročem zraku z minimalno količino maščobe.

Stalno se trudimo tudi v smeri nadenarnega plačevanja malice. Trenutno imamo kar nekaj odprtih tehničnih rešitev. Katera bo najbolj ustrezna in izbrana, vas bomo obvestili.

Razmišlja se tudi v smeri, da bi čas malice bolj prilagodili proizvodnim procesom, to je, da bi čas malic nekaterih zaposlenih prestavili, drugih pa združili.

Načeloma pa je naš namen, da bi čim več zaposlenih jedlo topli obrok. Zavedamo se, da sta prehrana in zdravje tesno povezana. S prehranjevanjem lahko zdravje varujemo in hkrati preprečujemo razne bolezni, kot so: zvišan krvni tlak, zvišan holesterol in zvišan sladkor v krvi ter debelost, ki so dejavniki tveganja za nastanek kroničnih bolezni, predvsem srčno žilnih bolezni, rakavih bolezni, sladkorne bolezni tipa II in drugih.

Kaj pomeni zdrava prehrana? Zdrava prehrana vključuje več vidikov prehranjevanja.

Pri uživanju hrane so pomembni tudi okolje, razpoloženje in čas. Da bo zaužita hrana res v korist telesu in bo krepila naše zdravje, so potrebni: umirjenost, urejeno okolje, lepo pogrnjena miza in dobro razpoloženje pri mizi (ne na delovnem mestu). Hrano dobro prežvečimo, kajti na ta način se bo hrana lahko prebavila in izkoristila. S prehrano moramo zagotoviti našemu telesu vsa potrebna hranila, zato uživamo

raznovidno hrano: žita in žitne izdelke, zelenjavo, sadje, mleko in mlečne izdelke, meso, stročnice in oreške. Potrebujemo tudi maščobe; le-te uživamo zmerno in to predvsem tiste rastlinskega izvora. Tudi pri sladkorju bodimo pozorni. Čim manj sladkarij in dodajanja sladkorja.

Poskusimo se prehranjevati z enostavnimi obroki, bogatimi z zelenjavo (vitamini, minerali, vlaknine, zaščitne snovi) in bolj revnimi z maščobami.

Evropske začrtane smernice zdrave prehrane ne zajemajo samo pravilne prehrane, ampak tudi pravičen ritem prehranjevanja, to je pet obrokov dnevno. Od tega naj bosta dva obroka manjša porazdelitev dnevnega energijskega vnosa po obrokih pa naj bo približno taka: zajtrk 25 odstotkov, dopoldanska malica 15 odstotkov, kosilo 30 odstotkov, 10 odstotkov popoldanska malica in 20 odstotkov večerja. Še vedno je največja težava našega prehranjevanja čezmeren vnos soli oziroma natrija, kar je pomemben prehranski dejavnik tveganja za zdravje. Čezmeren vnos natrija je eden od glavnih vzrokov za povišan krvni tlak, ta pa za možgansko kap.

Bolezni srca in ožilja so vodilni vzrok smrti v svetu, 80 odstotkov teh pripisujejo povišanemu krvnemu tlaku, kajenju in povišanemu holesterolu. Od naštetih vzrokov je povišan krvni tlak najpomembnejši neposredni vzrok smrti. Visok krvni tlak in naraščanje le-tega s starostjo sta neposredno odvisna od previsokega vnosa soli, nizkega vnosa kalija, nezadostnega uživanja zelenjave in sadja, čezmernega uživanja alkohola, previsoke telesne teže in nezadostne telesne dejavnosti (WHO, 2006).

Več si lahko pogledate tudi na spletni strani ministrstva za zdravje.

http://www.mz.gov.si/fileadmin/mz.gov.si/pageuploads/mz_dokumenti/delovna_podrocja/javno_zdravje/petric/Nacio_akcijski_nacrt_za_zmanj_uziv_soli_v_prehrani_preb_Slo_2010-2010.pdf

Za konec naj vam v novem letu 2012 zaželim sreče, osebnega zadovoljstva, predvsem pa najpomembnejše – ZDRAVJA.

O tem smo se pogovarjali tudi z vodjem kuhinje g. Igorjem Marinom.

Leta 2001 sem prevzel vodstvo kuhinje v Domelu. Skupaj s sedmimi sodelavci od takrat dnevno skrbimo za pripravo polnovrednih in okusnih obrokov, ki bi zaposlenim najbolj odgovarjali. V vseh teh letih se nekako pojavljajo vedno isti problemi glede toplih malic, sestave jedilnika, načina plačevanja in cene malice. Stalno se trudimo, da bi bila naša ponudba čim boljša in da bi zadovoljila vaše želje.

Že od samega začetka mojega delovanja v Domelu sta dnevno na razpolago dva topla obroka. Jedilnik je sestavljen tako, da je en obrok bolj primeren za moške, drugi pa za ženske, kot bi temu lahko rekli. Trudimo se, da so na jedilniku vsaj enkrat tedensko ribje jedi. Tudi sladice pripravljamo sami. Tople obroke prilagajamo letnemu času. Poleg tega vam nudimo še sedem vrst različnih sendvičev, za katere vsako jutro spečemo žemlje.

Po predhodnem naročilu lahko dobite še deset različnih vrst pizz, klobaso, hrenovko, ocvrto sir. Pred tremi leti smo uvedli še solatni bife.

Od novega leta dalje bo v kuhinji nabiralnik, kamor boste lahko oddali pisne predloge, pohvale, pritožbe ... z veseljem jih bomo prebrali in se potrudili po svojih najboljših močeh.

Rad bi se zahvalil vsem, ki prihajate v našo menzo na malico in kosilo.

Ob tej priložnosti bi se rad zahvalil tudi svojim sodelavcem v kuhinji za vestno in požrtvovalno delo. Smo utečena ekipa, vedno pripravljeni na nove izzive.

Lepe praznike in srečno, zdravo in uspehov polno leto 2012

INOVATIVNA PROJEKTA

Bruno Kuzmin

Na šestem Slovenskem forumu inovacij je bilo predstavljenih 55 inovacij, invencij in poslovnih modelov, za katere bi lahko zapisali, da na različne načine nakazujejo določene poti iz trenutne finančno-gospodarske krize. Med projekti sta bili kar dve Domelovi inovaciji – elektronika za krmiljenje elektronsko komutiranih motorjev in generacijsko nov motor za palične mešalnike.

Konec novembra se je s slovesno otvoritvijo, na kateri je udeležence med drugimi pozdravil in nagovoril predsednik republike dr. Danilo Türk, pričel Slovenski forum inovacij. Na dvodnevem prazniku inovativnosti, kot je osrednjo slovensko prireditel s področja inovativnosti označil Igor Plestenjak, direktor Javne agencije Republike Slovenije za podjetništvo in tuje investicije JAPTI, sta poželi veliko zanimanja obe Domelovi inovaciji. Prvo je predstavljala uporabniku prijazna elektronika Invento za krmiljenje EC motorjev, ki so jo razvili: Matjaž Lotrič, Mirko Gaser, Mitja Grohar, Matjaž Čemažar, Karmen Nastran-Mohorič in Marko Kos. Pod vodstveno taktirko Bojana Bertoneclja, Filipa Stariča in Simona Gabra pa je ugledal luč sveta nov, močnejši in v smislu izkoristka prepričljivejši motor za palične mešalnike.

Izzivi, s katerimi so se spopadli razvojniki obeh projektov, so bili vse prej kot lahki. Pri razvoju uporabniško enostavnega, a hkrati zelo natančnega krmiljenja za EC motorje, je predstavljal največji izziv pristop k zaznavanju

Nov, močnejši in še bolj izkoriščen motor za palične mešalnike

Domel d.o.o.

Domel ima že 20 let v svojem proizvodnem programu DC motorje s permanentnimi magneti, ki jih multinacionalne vgrajene v palične mešalnike. Motorje se stalno posodablja, povečuje se moči na enoto in izide rešitve, kako motor poveniti

in zagotavlja konkurenčno proizvodnjo cenovno in kakovostno. Ob razvoju novih, močnejših DC motorjev s permanentnimi magneti je bila razvita novost – v plastični ležajni jarem integrirane dušilke s posebnim cenovno najugodnejšim načinom

ID 387

6. SLOVENSKI FORUM INOVACIJ

Avtorji:
Bojan Bertoneclj,
Filip Starič,
Simon Gaber

www.domel.si

Domelovi generacijsko novi motorji za palične mešalnike so postali s cenovno ugodnejšim kontaktiranjem še bolj konkurenčni in tržno zanimivi.

Prvo mesto si je v kategoriji najbolj inovativnih proizvodov prislužila po mnenju žirije Domelova krmilna elektronika Invento.

položaja rotorja. Slednje poteka večinoma pri EC motorjih s pomočjo elektronike, ki preračunava položaj rotorja in njegovo hitrost vrtenja s pomočjo merjenja toka v posamezni fazi. Na podlagi izmerjenih vrednosti se nato izvaja krmiljenje motorja. Tovrsten način je razmeroma zapleten, saj je obsojen na zahtevno in pogosto preračunavanje posameznih vrednosti. Odzivnost tovrstnih motorjev je posledično počasna in recimo temu nerodna! Za povrh morajo biti parametri motorja zelo natančno določeni.

Domelova razvojna ekipa je posledično ubrala drugačen pristop in razvila elektroniko za določanje položaja rotorja s pomočjo merjenja električnega toka in logike mikroprocesorja. Potreba po preračunavanju posameznih vrednosti je s tem odpadla. S tovrstno rešitvijo je Domel prišel v segmentu visoko učinkovitih EC motorjev do celovite in z uporabniškega stališča zelo priročne rešitve – kar velja tako za motor kot njegovo krmiljenje. Vse to je na šestem Slovenskem forumu inovacij prepoznala tudi 55-članska strokovna ocenjevalna žirija. Elektroniki Invento je podelila nagrado za najboljšo inovacijo v kategoriji Najboljši inovativni proizvod podjetja.

Z drugačnimi izzivi so se spopadli Domelovi strokovnjaki pri zasnovi generacijsko

novega motorja za palične mešalnike. DC motor s permanentnimi magneti, kakršne izdeluje Domel v različnih oblikah za številne multinacionalke že več kot 20 let, so inženirji skladno s trenutnimi trendi posodobili v smislu moči, izkoristka, tehničnih rešitev in izdelave. Del slednje predstavlja inovativno v plastični ležajni jarem integrirana dušilka s cenovno ugodnejšim kontaktiranjem. Slednje predstavlja v primerjavi s konkurenco, ki spajka dušilke na kontaktne ploščice v štirih točkah, veliko cenovno prednost. Izdelava Domelovih motorjev za palične mešalnike, ki so imeli do sedaj dušilke vgrajene na elektroniko, je zato sedaj cenejša in v primerjavi s kitajskimi motorji konkurenčno ugodnejša.

Tehnično izvirnost krmilne elektronike Invento je na forumu predstavila Karmen Nastran-Mohorič.

– SOODLOČANJE –

O VSEM POMEMBNEM

Aleksander Volf

Sodelovanje delavcev in njihovih predstavnikov pri odločanju o vseh za delavce pomembnih odločitvah podjetja je steber demokracije in evropskega socialnega modela. V Sloveniji je delavsko soupravljanje ustavna pravica delavcev v gospodarskih družbah in zavodih (75. člen Ustave RS).

Tako je Slovenija leta 1993 z Zakonom o sodelovanju delavcev pri upravljanju vzpostavila sistem delavskega soupravljanja, ki je v modernih državah s tržnim gospodarstvom pot za večjo gospodarsko uspešnost podjetij, njihovo sposobnost za inovacije in konkurenčnost.

Delavcem in njihovim predstavnikom omogoča, da so o bistvenih in pomembnih zadevah seznanjeni pravočasno, da se delodajalec z njimi posvetuje v času načrtovanja, preden je sprejeta odločitev, in da v določenih primerih tudi soodločajo. Soupravljanje je delavska pravica, ki se uresničuje, ko jo delavci zahtevajo. Je možnost, ni obveza.

Delavci lahko izvolijo svet delavcev, delavskega zaupnika, imenujejo svoje delavske predstavnike v nadzorne svete, predlagajo imenovanje delavskega direktorja ali ustanovijo skupni svet delavcev v povezanih družbah.

Delavsko soupravljanje in sindikalno delovanje nista oviri, temveč pomembna generatorja novih idej pri vodenju podjetja. Sindikati naj bi se ukvarjali s pravicami in z obveznostmi iz delovnih razmerij, naloge sveta delavcev pa so usmerjene v industrijska razmerja, to je v zastopanje interesov delovnih kolektivov v procesu sprejemanja podjetniških upravljalških odločitev. Sindikat in svet delavcev v našem podjetju, organa, ki zastopata interese zaposlenih, se obojestransko dopolnjujeta in si ne predstavljata konkurence. Dobro sodelovanje pa smo pred časom nadgradili s podpisom dogovora o medsebojnih razmerjih pri uresničevanju interesov delavcev. Na ta način je zagotovljeno usklajeno delovanje obeh predstavništev.

Naše delovanje je tako med drugim namenjeno izboljšanju kakovosti delovnega življenja zaposlenih. Delovni uspehi pa običajno izhajajo tudi iz občutka oziroma dejanske neposredne participacije pri poslovnem odločanju.

Pogrešamo še več odzivov, vas zaposlenih. Izkoriščam priložnost in pozivam, da se obrnete na svet delavcev pisno, preko elektronske pošte (svet.delavcev@domel.si), po telefonu na interno številko 441 ali osebno v pisarni sveta delavcev. Veseli bomo vsake pobude, predloga ali vprašanja. Za boljšo informiranost o delu sveta delavcev imamo na intranetu že vrsto let rubriko svet delavcev. V njej najdete zapisnike sej, sprejete sklepe in druge materiale v zvezi z delovanjem sveta delavcev. V delovnih okoljih pa se lahko posvetujete tudi s člani sveta delavcev, ki bodo vašo problematiko predstavili na sejah sveta delavcev. Le s tesnejšim sodelovanjem bomo lahko uveljavljali pravico do soodločanja in krepili participacijo delavcev pri upravljanju, seveda v kolikor bomo to želeli in se znali poslušati, ter s tem reševali skupne težave, ki bodo v interesu celotne skupine in vseh zaposlenih. Ob tem ponavljam že tisočkrat omenjena dejstva, da le zadovoljni, dobro vodeni, informirani, pravično plačani delavci, ki delajo v primernem okolju in s primerno opremo, lahko naredijo več in bolje.

NOVOLETNO VOŠČILO

Veselite se najbolj veselega in slovesnega meseca v letu. V ta čas pa sodijo tudi božični in novoletni dnevi, ko si ljudje voščimo sreče in zdravja, se medsebojno obdarujemo. Predvsem pa se spomnimo eden drugega in morda bomo tako spoznali, kako je lepo in zares osrečujejoče, če znamo biti veseli in hvaležni tudi za drobne pozornosti, ki nič ne stanejo, prinašajo pa v mrak vsakdanjih skrbi in težav sončno svetlobo poguma in toplino srca.

NAJ SE VAM V LETU 2012 IZPOLNI KAKŠNA ŽELJA, KI JO IMATE GLOBOKO SKRITO V VAŠEM SRCU!

Svet delavcev

USKLADITEV

OKVIROV DELOVANJA

DOMEL IP D.O.O.

Z NOVO

ZAKONODAJO

Rado Lenkič

Z objavo v uradnem listu št. 87 je v veljavo stopil Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o zaposlitveni rehabilitaciji in zaposlovanju invalidov (ZZRZ-C).

Glavni razlog za spreminjanje zakona je v uskladitvi z evropsko zakonodajo, natančneje z uredbo komisije št. 800/2008. Uredba o splošnih skupinskih izjemah predpisuje državne pomoči, ki so jih deležni delodajalci, ki zaposlujejo invalide.

Uredba o splošnih skupinskih izjemah ne predpisuje virov državnih pomoči, natančno pa predpisuje način porabe le-teh.

Spremembe v novi zakonodaji, ki imajo največji vpliv na delovanje našega podjetja, so sledeče:

1. Formiranje odstopljenih prispevkov od vseh zaposlenih bo možno le ob pogoju, da je v podjetju zaposlenih več kot polovica delavcev s statusom invalida. V našem podjetju se to odraža tako, da bo z novim letom potrebno v Domel d.o.o. prezaupati nekaj delavcev neinvalidov.
2. Posledično se bo spremenil obseg podjetja. Do sedaj so podjetje sestavljali trije oddelki: pločevinasti deli na lokaciji Reteče ter turbo kolesa in vodniki na lokaciji Železniki. Po novem letu bosta v podjetju oddelka pločevinasti deli in vodniki.
3. Zaostruje se nadzor nad delovanjem invalidskih podjetij. Podrobneje so navedeni razlogi za odvzem statusa podjetju.
4. Odstopljeni prispevki (1. in 2. bruto plače) se definirajo kot državna pomoč. Poraba teh sredstev je časovno omejena na tri leta. V primeru, da se sredstva v tem času ne porabijo, se morajo z obrestmi vrniti v državni proračun.
5. Do sedaj smo odstopljena sredstva v našem podjetju porabljali predvsem za najem prostorov in opreme. Po novi zakonodaji se odstopljena sredstva lahko porabljajo le za 75-odstotno pokrivanje plač invalidov. Ob pogoju, da je v podjetju zaposlenih več kot polovica invalidov, pa tudi za nakup opreme in osnovnih sredstev.

Spremembe zakona so se pripravljale že dalj časa. Prvi predlog vlade je bil drastičen. Njegova uveljavitev bi pomenila propad večine invalidskih podjetij ter posledično večjo brezposelnost med še posebej ranljivo populacijo. Invalidska podjetja združujemo svoje interese v zavodu invalidskih podjetij. Skupaj smo dosegli, da je zakon stopil v veljavo v nekoliko blažji obliki.

SINDIKAT

KOVINSKE IN ELEKTRO INDUSTRIJE

– SKEI DOMEL D.O.O.

Janez Šmida

Naloga sindikata v podjetju je zaščititi že pridobljene pravice delavcev, ki so dogovorjene na državni ravni sindikata in pridobljene skozi pogodbo. Na ravni podjetja sindikat mora stremeti k ohranjanju oz. še izboljšanju pravic delavcev. IO sindikata pa mora skrbeti za to, da se uresničujejo kolektivna pogodba dejavnosti, podjetniška kolektivna pogodba ter drugi zakoni in določila, ki se tičejo delovnega razmerja.

Naloga posameznega sindikalnega zaupnika v IO sindikata je obveščati članstvo v svojem oddelku, ki ga zastopa. Obvešča ga o novostih in mu posreduje informacije, ki jih IO sindikata pridobi na sestankih na regijskem oz. državnem nivoju. Sproti mora obveščati člane o poteku dela IO sindikata. Vsak član IO mora na sestankih IO posredovati informacije s strani članstva. Če se problem tiče večjega števila zaposlenih, je predsednik sindikata dolžan problem izpostaviti na sestankih z upravo. Če je problem nastal interno v določenem oddelku, se problemi rešujejo v samem krogu oddelka z vodjem, prisotni so tudi sindikalni zaupniki v tistem oddelku.

Da lahko IO sindikata zastopa vse člane v vseh podjetjih v skupini Domel, smo z upravo podpisali sporazum o zastopanju, kar omogoča tudi kandidiranje članov iz povezanih podjetij v IO sindikata SKEI (Tehtnica, Domel holding, Domel energija itd.).

Zaradi poenotenja volitev v organe SKEI na nivoju države smo v mesecu februarju izvedli volitve v izvršni odbor sindikata tudi pri nas. Volitve smo izpeljali na podlagi izbora kandidatov po posameznih oddelkih oziroma pa poslovnih enotah. S takšno razdelitvijo so s sindikalnimi zaupniki pokrite vse poslovne enote in oddelki. Spet je na tem mestu potrebno nekoliko okrcati člane sindikata, saj je bilo potrebno dobesedno hoditi od člana do člana in prositi za kandidacijo v IO sindikata.

Izvršni odbor sindikata družbe Domel je bil izvoljen za mandat pet let. Šteje štirinajst članov, ki zastopajo vse člane in članice v matični družbi in še na obeh dislociranih enotah - v Retečah in v Tehtnici.

V izvršni odbor sindikata SKEI Domel d.o.o za obdobje 2011-2016 so bili izvoljeni naslednji:

1. V oddelku montaža in kontrola montaže
- Katarina Kutin, Aleš Kosem, Nande Hašič, Tomaž Frelj
2. V oddelku obdelovalnica, BMC mase, vzdrževanje-OZI, kontrola obdelovalnice, APEEC - Petra Potočnik, Stojan Andreevski, Robert Vojska
3. V oddelku tehnologija, razvoj, kontrola, orodjarna, skladišča, splošno področje - Jani Šolar, Janez Šmida
4. V oddelku nabava, prodaja, finance,

- računovodstvo, Holding - Anica Jelenc, Irena Perko
5. V oddelku PCKM, Domel IP pločevinasti deli Reteče - Uroš Leban, Armin Tralješič
6. V oddelku PECS, Tehtnica - Jolanda Mohorič

Na prvi seji IO sindikata SKEI smo člani IO izvolili:

- za predsednika: Janeza Šmida,
- za podpredsednico: Jolando Mohorič,
- za tajnika in zapisničarja: Ireno Perko.

Z novim petletnim mandatom sem predsednik IO tudi član in pa predsednik regijske organizacije za Gorenjsko. Na šestem kongresu, ki je bil 15. junija v hotelu Mons na Brdu pri Ljubljani, pa sem bil izvoljen še za člana Republiškega odbora SKEI Slovenije.

Člani IO se vsako leto udeležimo tudi nekaj seminarjev, ki jih organizira regijska organizacija, prav tako pa tudi sodelujemo s svetom delavcev pri sprejemanju pravilnikov, organizacijskih predpisov in dogovorov oziroma vseh dokumentov, pri katerih družba potrebuje mnenje oziroma soglasje sindikata ali sveta delavcev. Sindikat in svet delavcev sta v letu 2011 podpisala dogovor o medsebojnem sodelovanju.

Sindikat v družbi vsako leto pripravi družbene dejavnosti, ki jih materialno krije podjetje. Tako vsako leto organiziramo piknik za zaposlene, obdaritev ob 8. Marcu - dnevu žena, novoletno zabavo za upokojece ter ob koncu leta tudi obdaritev otrok zaposlenih v Domelu (tistih, ki so zavarovani po starših, zaposlenih v Domelu).

Ker sem veliko časa službeno odsoten, sem v pisarni sindikata zelo malo. V pisarni sem največkrat od 7. ure 10. ure dopoldan, in sicer ob ponedeljkih, sredo in petkih, ob torkih in četrtek pa od 7. do 15. ure. Če me ne dobite v pisarni, sem vam na razpolago tudi na tel. številki 041560139 ali pa po elektronski pošti: janez.smida@domel.si. Veliko uporabnega gradiva pa je tudi na spletni strani sindikata SKEI <http://www.skei.si> ali pa na intranetni strani podjetja Domel d.o.o.

REFORMACIJA

ALI SPREMEMBE

Reformacija – preoblikovanje, obnova, notranja preureditev. Tako piše v dobrem starem leksikonu, s sovico na platnicah. Sova je nekakšen simbol za modrost. Cerkvena reformacija pa se je začela 31. 10. 1517 z Martinom Lutrom, z njegovimi znamenitimi 95 tezami. Če se jaz prav spomnim, jih je pribil kar na cerkvena vrata. Takrat se je začela cerkev ločevati. Katoliška in protestantska, torej. V tem 16. stoletju je živel tudi Primož Trubar. V začetku katoliški duhovnik, pa še dober pridigar, se je preusmeril k protestantom. Rodil se je leta 1508, umrl pa 1586. To je bila po mojem mnenju kar zavidljiva starost za tisto obdobje. Med drugim je bil to zelo izobražen mož. Šolal se je naprej na Reki, nato v Salzburgu, pa še v Trstu in na Dunaju. Na Reki, ki je bila takrat cvetoče mesto in trgovsko središče, ni ostal prav dolgo. Franjo Bučar, hrvaški zgodovinar, trdi, da če bi Trubar dlje ostal na Reki, bi lahko natisnili prvo knjigo v hrvaškem jeziku.

Marija Demšar

Potoval je mož in služboval v različnih krajih, slovenskih in nemških. Le kakšno je bilo takrat potovanje? Ceste? Peš? Z vozom? S konjem, najbrž. Jaz si tega kar ne morem predstavljati, čeprav imam kar precej burno domišljijo. Koliko nevarnosti je pretlo na takih potovanjih? Volkovi, roparji, pa še kaj bi se našlo. Danes potuješ po tistih 288 kilometrov dolgi poti (Ljubljana – Salzburg) tri ure, za ceno goriva pa naj bi odšteli nekaj 33€, odvisno od vožnje. Ta podatek sem našla na Googlu. Kaj pa takrat? Koliko dni? Koliko krme za konja? Kje so se dobila prenočišča? Še mnogo knjig bom morala prebrati, da bom to izvedela.

Imamo pa Slovenci srečo, da je Trubar srečno potoval. Do Salzburga in naprej. V Tübingenu sta bili leta 1550 natisnjeni prvi slovenski knjigi, Katekizem in Abecednik. Čeprav je živel v tujini, je vedno z ljubeznijo mislil na domovino. Slovenijo? Ne. Slovane? Najbrž le na deželo Kranjsko.

V srednjem veku je večina Kranjcev živila v razmerah, ki nam niso bile naklonjene. Na tem ozemlju je živila nemška - posvetna in cerkvena, gospoda. Tudi jezik je bil nemški. Zato moramo Trubarja še toliko bolj ceniti, ker je tiskal v domačem, njemu ljubem jeziku. Prve natisnjene besede izhajajo prav od njega. Kaj pa Jurij Dalmatin (1547 – 1589)? Tudi ta je storil mnogo za naše opismenjevanje. Prevedel je celotno biblijo. To je bilo njegovo največje delo. Preoblikovanje, sprememba torej. Saj se to v življenju dogaja vsakomur. Ne ravno vsak dan, se pa vseeno. Tudi meni, čeprav sem upokojenka.

Kaj pa šolanje v tretjem življenjskem obdobju? Sedaj je menda kar »popularno«. Jaz sem svoje šolanje zaključila z osemletko. Šolanje ja, ne pa tudi učenja. Učimo se itak celo življenje. Po spletu srečnih okoliščin sem izvedela za tečaj računalništva. Opisemenjevanje odraslih, začetni tečaj (60 ur) plača EU. Torej grem! Lado, Beti, ali si me predstavlja? »Okužila« sem se prav pri vaju. Saj, računalniško vodeno linijo sem z vso mojo voljo in predvsem vajinim potrpljenjem končno osvojila. Hotela sem pa več. Sam začetek je bil kar obetaven. Spoznaš tipkovnico (nekateri se bodo smejale), spoznaš to in ono. Naš zlati profesor je hitel z razlagami, ki jih ima itak v mezinu. Sem mislila, da nekaj že razumem. Ja, ko smo prišli do praktičnega dela, sem pa spoznala, kaj vem. Naredi mapo, prenesi jo na disk C, prenesi na disk D, prenesi na namizje, vrzi v koš, poberi iz koša. Ja, sedaj naj se pa že spomni, kje hoče kaj imeti! Disk, ja slišala sem že za kozmodisk, preizkusila tudi – pa kaj. Se ni najbolje obnesel. Namizje? To je zame lahko tudi lepo urejena praznična miza za božič ali za novo leto – z vsemi pogrinjki in s praznično posodo. Naše namizje (Ecino) pred računalnikom pa je včasih malo manj praznično, bom rekla »delovno razmršeno«. Vrzi v koš, ni problema, saj stoji koš pod mizo, v njem

pa pristane marsikaj. Izprazni ga, to je pa lahko že velika težava. Ko je prepoln, ga včasih jaz pospravim. Pogledam, sortiram po ločenih odpadkih, pa je to to. Mojega na računalniku bo pa še nekaj časa sortirala kar hči. Naredi mapo. Zakaj le, če jih je doma kar nekaj, tistih dobrih starih kartonastih? Toliko o začetku. Šola je eno, delo pa drugo. Saj sem se trudila, a mi vse ni ostalo v glavi. Pomoč sem iskala tudi doma. Mi je ta moja hči lepo pokazala. Tap, tap, tap. »A zej veš?« Še videla nisem, kje so prsti hiteli. »Ne, ne vem.« »Uh, imaš pa spomin zlate ribice,« mi je rekla. Menda je 3- sekunden. Na tečaju smo dvignili roko, če smo rabili pomoč, da nismo drugih motili. Po pomoti sem jo dvignila še doma. Kaj hujšega! Majmun mi je rekla. Pa ni slabo dekle in nič slabega ni s tem mislila. Le živce je zgubila, ker pri meni, kar se računalnika tiče, vsaka reč predolgo traja. Ali samo na računalniku? Bojim se, da so tu še druge stvari. Ali veste, zakaj upokojeanci nimamo časa? Enkrat išče očala, drugič mogoče zobno protezo, pa še kaj tretjega bi se našlo. No, zobe iz tretjega življenjskega obdobja imam kar lepo v ustih (le ponoči plavajo, ker so bili predragi, da bi jih v spanju še s »škrtanjem« obrabila), očala pa so v glavnem pri roki. Dogaja pa se tisto tretje. Iščem, ne najdem, ko pa ne iščem več, se samo najde. Torej se je začelo. Pozabljivost! Močno upam, da še ne, opozorilni zanki pa so tu.

Me je pa ta računalnik kar zasvojil. Saj ni čudno, če je toliko elektronske pošte, pa voščil tudi. No, jaz bom svoje letos napisala še kar na roke. Manjka mi tistih šest ur, ko sem zbolela. Kaj same ure, saj mi je Vesna pomagala. Bolj me boli, da nisem prišla k nekemu, ki se mi je usedel na srce. Vse še bo, vse počaka, le mrtvi ne. Hudo mi je.

Boli me tudi še kaj drugega. No, če že na računalniku nisem ravno »blestela«, naredila sem pa. S tem se ne

obremenjujem. Ščasoma in z vajo bom že zmogla. In z domačo pomočjo. Če bi jaz tako hitro obupala nad hčerjo, potem hči še danes ne bi znala čevljev zavezati. Z računalnikom je začela pri petih letih, torej je to vse samoumevno. Jaz pa pri petinpetdesetih. Pol stoletja razlike. Je to še samoumevno? Čevlje zavezati ja, pa vse ostalo, kar sem se v mladosti naučila, tudi. Moti me slovenščina pri današnji mladini. Moja hči ima boljšo oceno iz angleščine. Ali naj me bo sram? Ne, me ni. Kako že gre – Slovenka sem. Slovenska mati me je rodila? Jaz sem imela zelo dobro in pri vseh cenjeno učiteljico slovenščine. Ladica smo ji rekli.

Čudno pa je, da današnja mladina obvlada vso tehniko takorekoč, slovenščino pa? Jazst ali jzst je napisal že Trubar. Mi smo pisali jaz. Na mobiju se pa pojavlja jst ali jest. Jest? To je včasih pomenilo nekaj drugega, dobrega. Jest gremo, torej bo hrana. Jst. Ali se mladina vrača k Trubarju? Ne, še zdaleč ne, imajo pa svoj pogovorni jezik, ki mi ni niti malo všeč. Kaj pa dobra domača slovenščina? Kaj bo z njo? Torej sem starokopitna, pač. V marsikaterih rečeh, da. Tudi glede božiča in ostalih praznikov v decembru. Zakaj nekatere trgovine že konec novembra ali v začetku decembra postavijo – kaj naj rečem – novoletno jelko? V petek, 25. 11., so posekali smreko, ki bo krasila Ljubljano. Če sem prav razumela, naj bi tehtala tri tone. To vse je nekaj novega, komercialnega, bolj kot prazničnega. Kupuj, četudi je recesija. Božič in novo leto (ki se začeta že novembra), sta zame tako razvrednotena. Šlo je tudi brez velikanskih nakupov. Nič ni več tako, kot je včasih bilo. Smo imeli drugačne vrednote. Pa srečni smo bili ob smrečici, ki je bila postavljena na božični večer. Pod njo pa jaslice.

Veseli božič in srečno v novem letu 2012 želimo vsem! Iz srca!

IRAN

DEŽELA, KJER JE VSE MOGOČE

Janez Rihtaršič

...so bile besede našega gostitelja g. Hamid Reza Nobahar-ja, ko naju je s Petro sprejel na letališču v Teheranu. Pravi pomen teh besed sva pričela spoznavati tekom tedna, ki sva ga preživela v tej vzhodni deželi.

Razlog obiska Irana tiči seveda v prodaji naših izdelkov na tem trgu. G. Nobahar je skupaj z g. Nagdijem zastopnik za Domelove proizvode v Iranu. S Petro iz oddelka prodaje sva imela nalogo nuditi podporo pri utrjevanju vezi z obstoječimi kupci in pri pridobivanju novih strank na 11. mednarodnem sejmu hišnih aparatov v Teheranu. Preden pa razkrijeva značilnosti »kšeftanja«, pa je obvezno podati še nekaj osnovnih informacij o tej orientalski deželi.

Država in kultura

Iran, ki se je do leta 1935 imenoval Perzija, je ena izmed najstarejših še obstoječih držav na svetu in je za časa kralja Dareja I. Velikega (*549 p.n.št., +486 p.n.št.) segala od Egipta na zahodu do indijske reke Ind na vzhodu [1]. Na svoje perzijske korenine so Iranci zelo ponosni in imajo tudi svojo pisavo, ki se imenuje farsī. Črke pišejo z desne proti levi, medtem ko številke pišejo »po naše«, torej z leve proti desni, čeprav ne uporabljajo »naših« arabskih števil. Današnji Iran se razprostira na ozemlju

Razstavni prostor Domela in iransko-slovenska naveza; z leve proti desni: H. Nobahar, P. Lotrič, Gazal, V. Nagdi, Gazalina sestra, J. Rihtaršič in S. Nahdi.

velikem za 82 Slovenij in ima 39-krat toliko prebivalcev [3]. Njihova denarna enota je rial. Zajeten šop bankovcev s številnimi ničlami, ki ga prejmeš ob menjavi, vzbudi v človeku domačnost in nostalgijo po nekdanjem jugoslovanskem dinarju. Za 1 evro se namreč dobi od 14.000 do 18.000 rialov.

Alkohola na javnih mestih ni mogoče dobiti in nežnejši spol mora na ulici nositi »dostojna« oblačila, ki vključujejo naglavno ruto in nekoliko večje ogrinjalo. Tiste najbolj »zadekane« tudi mladi domačini imenujejo »ninje«. Kljub temu pa se tudi v Iranu ženske niso čisto izognile modnim muham zahoda, nekoliko so jih le prilagodile svojim potrebam. Največji poudarek seveda dajo na obraz in lepote operacije nosu so zato tukaj zelo pogoste. Na ulici boste srečali številne ženske, pa tudi moške, ki nosijo obliže preko nosu, ki pričajo o pravkar izvedenem lepotnem posegu.

Praviloma se moški z ženskami ne rokuje, vendar so tudi tu izjeme. Prav tako se čutijo užaljene, če ne zaužijejo postrežene hrane. To pravilo sva žal bila prisiljena tudi kršiti, kot bo razvidno v nadaljevanju.

Iranska zastava s simbolom tulipana v sredini ter zemljevid države z večjimi mesti.

Zahodni Teheran – Teheran ima nekaj manj kot 10 mio. prebivalcev [3]

Posel

Pri poslu sva bila s Petro že od začetka podučena, kar se je kasneje izkazalo tudi v praksi, da v Iranu za posel moraš »delati na odnosu«. To grajenje odnosov je dolgotrajen proces in lahko traja tudi leta pred prvim naročilom. H grajenju odnosov seveda spadajo tudi majhne pozornosti. Tako sva s seboj sva imela tri knjige o Sloveniji, nekaj čipk ter nekaj Gorenjk – čokolad seveda. Podjetja, s katerimi sodelujemo, so večinoma v družinski lasti. Posel se sklepa ob hrani, pa naj bo to zajtrk, kosilo ali večerja. Tako že iz čisto iz praktičnih razlogov ni priporočljivo imeti večje število poslovnih srečanj v enem dnevu. Ravno to se nama je zgodilo v Esfahanu, ko smo imeli štiri srečanja in kljub zelo dobri večerji nisva mogla več pojesti niti koščka hrane, pa še zelo se nama je mudilo na letališče, ker takrat še nisva vedela, da je bil let prestavljen za pet ur.

Iranci so tudi zelo podjetni in iznajdljivi, za kar je gotovo »kriv« tudi embargo na uvoz nekaterih dobrin. Tako skušajo vsak motor uporabiti za tisoč in eno aplikacijo. Še posebno pa mi je ostalo v spominu

pripovedovanje Saida, kako servisira naše sesalne enote – če po popravilu motor »trese«, ga balansira tako, da zatakne utež iz ukrivljene pločvine na vstopni rob lopatice centrifugalnega kolesa. Motor prižge in ga drži v roki. Utež nato prestavlja toliko časa, da zazna, kje manj trese. Nato na nasprotni strani kolesa odvzema material. Pravi, da se zaveda, da je takšno početje nevarno, saj utež lahko tudi kam nenadzorovano poleti.

Na iranskem trgu je še potencial za rast proizvodnje, vendar pa je tudi tu na sejmu že bila prisotna močna kitajska konkurenca.

Turizem

Iranci so izjemno gostoljubni in pravijo, da si za obiskovalce morajo vzeti čas. To vzamejo zelo dobesedno, kar zna biti naporno tako za gostitelja kot za obiskovalca. Nobahar mi je v telefonskem pogovoru po enem tednu po najinem obisku priznal, da še počiva, ker je imel z nama polne roke dela. Midva sva žal videla le Teheran oz. bolje rečeno zahodni

Poslovno srečanje v Esfahanu pri proizvajalcu sesalnikov MTCO.

Znotraj bazarja Tajrish v zahodnem Teheranu

Obisk sejma v petek, ki v Iranu pomeni enako kot pri nas nedelja.

Petra med nogami predstavnika zadnje kraljeve dinastije Pahlavi

Esfahan – pogled iz kraljeve lože. Na trgu, kjer je danes park, so v preteklosti igrali polo, kralj pa je v teh prostorih tudi uradoval.

Teheran ter Esfahan. Razlog, da sva videla bolj kot ne le zahodni Teheran, je v zelo zgoščenem prometu, kjer ti kratke razdalje lahko vzamejo zelo veliko časa. Kljub vsemu pa sva prvi dan s Petro in z Nobaharjem obiskala bazar Tajrish in vznožje gore Darband. Teheran namreč obdajajo gore z vrhovi, ki segajo preko 5000 m in tudi samo ime Teheran pomeni »čaša«. Mesto se tako nahaja na pobočjih, ki so ponekod lahko zelo strma. Kljub pozni večerni uri je bilo v vzpenjajoči se soteski ob vznožju gore še veliko obiskovalcev. Na drugi vzpetini, na robu mesta, pa se je na več hektarjih raztezalo bivališče zadnje kraljeve dinastije Pahlavi [4]. Veličastni objekti so danes spremenjeni v različne muzeje, vendar ti kristalne dvorane in oprema lahko pričarajo blišč, v katerem je živel zadnji iranski šah Mohamed Reza Pahlavi.

V soboto smo se odpravili v Esfahan, ki je tretje mesto po velikosti v Iranu. Tu smo si ogledali znameniti trg Naqsh-e Jahan. Najbolj impresivna stavba ob tem pravokotnem trgu je mošeja (slika zgoraj, skrajno levo), ki se lahko pohvali z izjemno akustiko. Na sredini daljših stranic pravokotnega trga sta bili kraljeva palača in pa kraljeva mošeja. Na sredini trga je v preteklosti bilo igrišče za polo. Kamniti vratnici golov sta še danes vidni na vsaki strani trga. Ekipo za polo so sestavljali štirje jezdec na konjih, ki so zamenjali stran z nasprotno ekipo po vsakem doseženem голу [5]. Čeravno naj bi polo izviral iz Irana, danes ta šport ni več popularen. Šport št. 1 je tako tudi v Iranu nogomet, ki mu sledita rokoborba in pa dviganje uteži.

V Esfahanu pa naletimo še na znamenitost, ki se imenuje most 33. Takšno ime ima zaradi 33 lokov, ki so tvorili most. Danes je most zaprt za promet in je priljubljeno sprehajališče.

Kljub veliki medijski izpostavljenosti Irana lahko sedaj upravičeno trdim, da ima dežela tudi drugačen obraz, kot si ga nehoti ustvarimo preko vsakodnevnih novic; če sem čisto odkrit, kakšne »pretirane verski gorečnosti« in »sovrastva« do tujcev niti ni bilo zaznati. »Tudi« sem uporabil le zato, ker je bil en teden absolutno premalo, da bi popolnoma spoznal to veliko državo in značaj njenih prebivalcev.

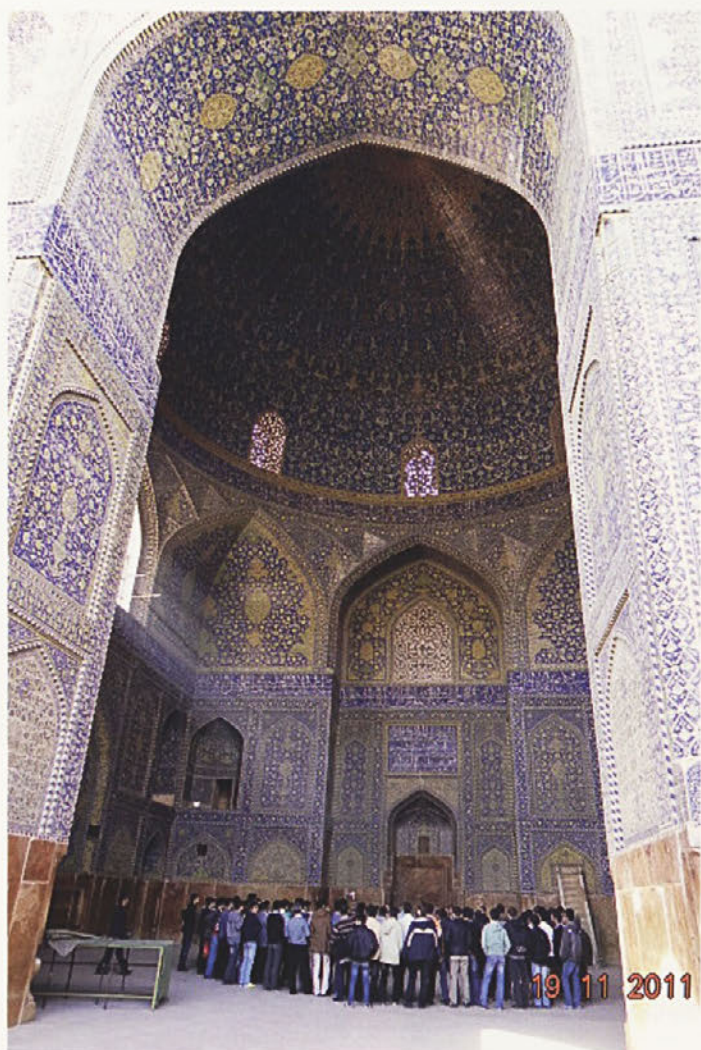
[1] http://sl.wikipedia.org/wiki/Darej_I.

[2] <http://sl.wikipedia.org/wiki/Iran>

[3] <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/ir.html>

[4] <http://www.tourismiran.ir/>

[5] Ghasemi, M., 2011. *Esfahan the never – ending Splendour*, Nahoft Publication, Esfahan.

Esfahan – znotraj mošeje (levo) in pa most 33 (desno).

UTRINKI

S POHODA PO LEVSTIKOVI POTI

Iz vedno prekratkega spanca me je zbudil zoprn pisk budilke.

»Ja, ali mi je bilo res tega treba?« se sprašujem še napol v spanju. »Danes je vendar sobota, ura je komaj pet zjutraj, jaz naj pa že vstanem?!!!«

Nič, treba se je bilo potruditi. Samo to je treba, da se človek dvigne iz postelje, pa je že bolje. Do konca me je prebudila še dišeča kavica in treba je bilo oditi. Seveda sem lovila zadnje trenutke, tako da me je kombi na postaji moral počakati nekaj trenutkov. Slučajno sva z Romano imeli srečo, da sva se lahko »prišlepali« do Češnjice, kjer smo skupaj počakali na avtobus, ki nas je odpeljal v Litijo. Med vožnjo nam je vodič Lojze na kratko povedal, kako sam pohod izgleda. Glede na veliko število udeležencev nas je opozoril, da ne bomo mogli hoditi v skupini, ampak da naj gre vsak po svoje, na cilju pa nas bo ob pol štirih popoldan čakal avtobus.

Danica Jelenc

V Litiji smo se prav hitro porazgubili, saj je bilo že pri plačilu startnine kar veliko gneče. Po vseh opravljenih h obveznostih smo se oborožili z nahrbtniki in se podali na 22 kilometrov dolgo pot. Pot se po dobri polovici razdeli na dve trasi – severno in južno. Glede na priporočila in izkušnje tistih, ki so bili na pohodu že večkrat, sva se tudi midve z Romano odločili, da bova šli po severni trasi. Še preden smo startali, se nisem mogla načuditi gneči. Če človek ni pazljiv, lahko mimogrede izgubi stik s tisto skupinico, ki se ji pridruži. Že ko hodiš po ulicah Litije, je pogled prav zanimiv – pred tabo se vije nepretrgana kolona ljudi, ko se ozreš nazaj, pogled ni prav nič drugačen, ravno tako vidiš kolono ljudi.

»V tej gneči se na poti do cilja nikakor ne moreš izgubiti,« sem pomislila, »saj te množica kar sama nosi naprej.«

Ko smo v koloni že kar nekaj časa hodili, se naenkrat zasliši glas: »Hej, Romana, Romanaaa!«

Na gozdičku ob poti sva zagledali Tadejo in Anito.

»Ja neverjetno! Kaj pa vidve počneta v tej gneči?« se začudi Romana.

Odgovor je bil jasen: »Verjetno to, kar vidve.« Izmenjale smo še par besed, seveda sva si prislužili tudi požirek limonce, pa eno skupno fotko ...

Ko sva se zazrli v tisto nepretrgano kolono pred nama, seveda o naši skupini ni bilo ne duha ne sluha več. Ni nama preostalo drugega, kot da sva malo pospešili najin tempo in jih poskušali ujeti. Kot zanalašč je bilo treba prečkati še glavno cesto in ravno pred nama so redarji dali prednost avtomobilom.

Sledil je krajši vzpon in proti vrhu sva zagledali obraze, ki sva jih iskali. Kljub ne preveč vročemu vremenu sem ugotovila, da mi je tale hitra hoja pustila posledice – potne kaplje je vsrkala moja jakna. Po krajšem postanku, kjer smo si privoščili malico, ki nam jo je razdelila Anica, smo nadaljevali pot proti prvi kontrolni točki. Na sami poti so namreč štiri kontrolne točke, kjer ti v knjižico pritisnejo žig, da lahko dokažeš, da si res opravil cel pohod. Od prve kontrolne točke dalje sem pa dobila občutek, da se je kolona malo razpotegnila, saj je bilo ob poti vedno več ponudbe raznih dobrot. Zidanice se vrstijo ena za drugo, tam neke diši po pečenem kostanju, spet drugje po sveže pečeni potici, ko se ozreš po vinogradih, se kar ne moreš nagledati pisane palete barv, v katere je vinograde odela jesen ... Ob poti lahko opaziš vedno več ljudi, ki so vedno bolj dobre volje – očitno so res že kar v zraku neki opojni hlapi. Pri vsaki malo večji zidanici se med množico ljudi najde kakšna harmonika in skoraj vedno lahko slišiš tisto: »Čebelice, čebelice, ve moje ste prijateljice ...«

Na dobro označeni poti visijo table, iz katerih lahko razbereš, koliko kilometrov je še do cilja, vseh pa so mi bili tudi odlomki iz Levstikovega opisovanja samega popotovanja, ki si sledijo od začetka do konca poti. Res kapo dol pred organizatorji. Organizirati tako množičen pohod in da vse poteka brez zapletov, je vse prej kot mačji kašelj.

Naše popotovanje se je počasi bližalo cilju. Sledil nam je še zadnji krajši vzpon in že smo iz zvočnikov lahko poslušali zadnji del kulturnega programa. Kamorkoli ti je segel pogled, si lahko videl množico ljudi. Sredi mesta je bil velik šotor, kjer smo si privoščili enolončnico, vendar smo jo morali pojesti kar

stoje, saj prostora za sedenje v šotoru tako ali tako ni bilo.

K sreči po poti res nismo preveč hiteli, sicer bi na Čatežu morali predolgo čakati, pa tisti popoldanski veter ni bil prav nič prijazen ... No, počasi smo se mimo prireditvenega prostora pričeli odpravljati proti avtobusu. Seveda so nas zvoki poskočne pesmi še toliko premamili, da smo se zavrteli. Sicer ples v »gozdarjih« ni ravno najbolj udoben, ampak če se hoče, že gre.

Ura je neusmiljeno tekla in počasi smo se odpravili proti avtobusu. Prijetno utrujena sem nazaj grede ugotavljala, da je bila tista slaba volja zjutraj čisto nepotrebna. Bi bila velika škoda, če bi me lenoba premagala. Tako pa sem že letos sklenila – naslednje leto spet pridem, res je zabavno tole popotovanje od Litije do Čateža.

OBISK

PRI KONRADU TRILERJU

Katarina Prezeli

Res zanimivo, kako z nekaterimi ljudmi hitro navežeš stik. Pri skromnih, odprtih ljudeh, pri ljudeh dobre volje - in Konrad Triler je vse to, je to čisto preprosto. Da trema ne bo potrebna, sem ugotovila že iz najinega sproščenega telefonskega pogovora, ko sem se najavila na obisk. Obiskala sem ga v Dolenji vasi, kjer si je s sinovo družino ustvaril nov dom.

Še vedno čil in jasnih misli ima Konrad pri svojih 82-ih letih na zalogi polno zanimivih zgodb, prigod, predvsem pa mu ne zmanjkuje novih idej in zamisli.

Še preden sem vklopila snemalnik, mi je povedal, da je njegov stari oče poznal Ivana Groharja. Franc Kordež mu je bilo ime. V Železniki, kjer je kupil hišo, se je preselil iz Globokega. Čeprav j bil po poklicu mizar (med drugim je izdelal lesene klopi v cerkvi sv. Antona v Železnikih), se je ukvarjal še z mnogimi drugimi stvarmi. Prav prijateljstvo z Groharjem je po Konradovem mnenju vzrok, da je narisal nekaj čudovitih grafik, ki sva jih pregledovala - eno redkih stvari, ki jih leta 2007 ni odnesla povodenj.

»Ja, zanimiv patron je bil tale Kordež, vsega vruga sej spomnu. Tok ket jest,« je v smehu pripovedoval Konrad. »Izdelal je celo harmonijo, vendar so, ko so bili otroci, pobrali iz njega piščali in nanje igrali,« je nadaljeval Konrad z grenkobo v glasu. »Takat niso znali ceniti bogate zapuščine in so jo večino uničili.«

Žalosti ga, ker je tudi danes ročno delo premalo cenjeno. Bolj ko je vse novo, moderno, več je vredno.

Nato pove, da je včlanjen v društvo ljubiteljev jaslic in da se člani društva vsako leto odpravijo na izlet za več dni. Tudi na Tirolsko. Jasličarstvo namreč izhaja od tam. V tistih visokogorskih zaselkih so poleti pasli drobnico, čez zimo rezljali jaslice, pomladi, dokler se ni začela košnja, pa so svoje izdelke prodajali. Prišli so tudi na Kranjsko in tako so jaslice prišle k nam.

Na Tirolskem so obiskali in si ogledali delavnico, kjer izdelujejo jaslice. Danes bolj kot ne delajo to strojno, čeprav prodajajo kot ročno delo.

»Kakšno ročno delo! Petsto ovčk, pa vse so enake. To zame ni ročno delo,« je komentiral Konrad. Potem pa tako, mimogrede, navede, da je po poklicu vrtnar-cvetličar.

»Česa ne poveste! Le na kakšen način ste potem delali v Domelu?« ga vprašam in potem opiše svojo poklicno pot. Začel je v vrtnariji v Škofji Loki. Od tam, kjer danes stoji zdravstveni dom, pa vse dol do klavnice so bile same grede. Bil je to cel kompleks, ki pa so ga po drugi svetovni vojni podržavili. Priključili so ga h kmetijski zadrugi, niso smeli več gojiti cvetja ampak samo še povrtine, denarja je bilo manj in tako je začel Konrad razmišljati, da si poišče drugo delo. Ker je bil iz Železnikov, se je zaposlil v takratnem Niku, leta 1949, kot navadni delavec. Kasneje, ko je bil v galvaniki, so ga poslali v Maribor, da si nabere znanja in izkušenj o zaščiti materialov, o kemijskih procesih, formulah ... ob vrnitvi so ga postavili za vodjo izmene. Ker pa je v galvaniki ogromno strupenih snovi, je dobil ekcem in moral je zamenjati delovno mesto. Šel je v planski oddelek. Namesto računalnika je imel veliko mizo, na njej so bili vpisani vsi stroji, on pa je »na peš« računal, kdaj bo šla ta in ta stvar v delo, koliko časa bo stroj zaseden ...

»Fletn del je bil to, pa dobr mi je šlo, pa še samo dopoldne sem delal,« pove Konrad. Popoldne je rad hodil ven, v naravo.

»Po Mlakah, in Prtovč, u Draboslovco ... no, pa sem dobil klopa, pa še meningitis,« nadaljuje. Zdravljenje je bilo dolgotrajno, kalvarija se je vlekla poldrugo leto in nazadnje je predčasno prekinil bolniško, saj ga je čakalo novo delovno mesto: mesto referenta osnovnih sredstev. Nadvse slikovito Konrad tudi ponazori, kako ga je poklical k sebi vodja splošnega sektorja, ki so se ga vsi precej bali, in mu ponudil delovno mesto vodje splošnih služb. Konrad je to delovno mesto seveda sprejel. So se pa takrat direktorji precej menjavali. Prišel je nov direktor iz Kranja in ker se Konrad ni hotel včlaniti v partijo, je moral mesto vodje splošnega sektorja zapustiti. Tako je nazadnje »pristal« v skladišču kot vodja skladišča polizdelkov, kjer je dočakal pokojnino.

Bil je zelo »mahnjen« na izboljšave, kot je sam povedal, prav gotovo pa ne gre zanemariti tudi dejstva, da je kot član sveta delavcev, ko je bil še v splošnem sektorju, dosegel, da so v tovarni začeli izplačevati regres.

Vmes, ko je pripovedoval, mi je skuhal kapučino, postregel s piškoti in ko je končal, sem ga vprašala, če je šele potem, ko je bil že upokojen, začel izdelovati jaslice.

»Uuuuh, ne delam samo jaslic. Vse sorte delam, boš vidla!«

Zbira starine, dela okraske za smrečice, piše pesmi, izdeluje stvari iz lesa, bakra, spravljene ima celo ostanke žindre, ki jo je izkopal, drobce zvonov iz cerkve sv. Antona, ko je pogorela, začel pa

je pravzaprav s kozolci in vazami. Takrat je bil še zaposlen; čez mesec je doma delal, ko je bila plača, pa je izdelke nesel v tovarno in so »punce vse pokpile.«

Danes nič ne prodaja. »Al šenkam, al mam pa sam,« pravi. Jaslice je podaril večim ustanovam, dvojne so na Sveti gori, po ene na Brezjah, v Jurkloštru...

Potem je nadaljeval z zanimivo zgodbo o jaslicah, ki jih je razstavljal na Blejskem otoku leta 2005. Poklicala ga je gospa iz tamkajšnjega muzeja:

»Eni hočjo tvoje jaslice odkupt, kolk jih pa računaš?«

»Ja, to jest neč ne vem.«

»Ja kolk časa jih pa delaš?«

»Jest jih en čas delam, pa pustim, pa spet delam ... ne delam to tako kot v tovarni, osem ur. To ne gre tako.«

Stvar je bila kar zakomplicirana in nazadnje je posredovala neka agencija, da so stvar uredili in odpremili za letalski prevoz v Ameriko. Konrad je priložil še svojo fotografijo in življenjepis in danes so te jaslice v Washingtonu.

Na Blejskem otoku ima zdaj že dve leti razstavljenе druge in pravi, da jih sploh nočejo vrniti. Seveda, saj so posebne jaslice. Tako, kot tudi zase večkrat omeni, da je »mal posebej«. Napravil je kelih iz medenine, spodaj so narava, pastirci, ovce – to smo mi, zemljani, sveta družina pa je nad nami vsemi – v kelihu. Posebnost jaslic pa je v tem, da prav nobene figurice ni napravil sam, ampak jih je izbral v naravi. Po dolgem in počez je prehodil Veliko planino, Ratitovec, Blegoš ... in nabral celo vrečo kamenčkov.

Z Bleda so mu poslali celo vtise obiskovalcev, ki s pohvalami nikakor niso varčevali: vse spoštovanje, praznik za oči, fantastic, molto bello, breathtaking, che passione, freacking awesome ... Očarani so bili tudi profesionalni jasličarji iz južne Nemčije, Izraelci iz Jeruzalema ...

Kar naprej razmišlja, kaj in kako bo naredil, da bo »mal drgač«, da ne bo klasika. Svoje ideje takoj skicira. Njegovi izdelki so unikati, saj vsakega naredi samo po en kos.

Za razstavo v Milanu v Italiji je napravil jaslice v obliki zvezde repatice in v zvezdi rojstvo.

Pokazal mi je tudi bakrene figure, ki jih je napravil in »bodo šle« nekam na Dolenjsko. Pri delu z bakrom je treba poznati precej tehnologij in imeti kar nekaj znanja, ki ga pa Konrad dobiva iz knjig. Izkušnje pa pridobiva sproti, z delom.

Za lesene figure uporablja javorjev les, ker pač nima lipovega ali brezovega lesa, ki sta za to najbolj primerna.

Celo stare, papirnate jaslice je obnovil. Dobil jih je s Krškega. Imajo pridih nostalgije, pravi, da ga spominjajo na stare čase.

Dela v glavnem jeseni in pozimi, to je nekako najbolj ugoden čas. »Ne moreš poleti, ko so češnje, jaslice delat,« še doda.

Začetih ima več »projektov«, ne dela enih jaslic od začetka do konca, kajti, včasih, pravi, se »zapeleza« in potem je treba pustiti in počakati, da se glava spet zbistri.

»A veš, jest sm samo amater,« skromno doda.

Amater in še posebej ter na trenutke čudak, kot je med pogovorom večkrat omenil.

No, meni se ne zdi. Zame je človek, ki ima rad naravo, zna gledati s srcem, zmore v kamenčkih najti ovčke in v koreninah človeške figure, vse, kar počne, dela s čutom in z ljubeznijo, zadovoljen je z majhnimi stvarmi, nikoli mu ni dolgčas in navdušen je, ko lahko s kuhinjskega okna zre v Ratitovec. Rekla bi, da je srečen človek.

Sicer pa je to potrdil sam. Ko sem ga vprašala, kako se je privadil na nov dom in okolje (prejšnji je bil namreč povsem uničen v poplavih), je veselo odgovoril:

»Presrečen sem tu! Z vsemi se razumemo. Nikoli nisem niti sanjal, da se bom imel tako lepo.«

Naj bo še dolgo tako. Hvala Konrad za vse, kar ste delili z mano.

TA NAŠ

SELŠKI TRIGLAV

Danica Jelenc

»Ta naš Selški Triglav,« bi mu lahko rekli. Iz skoraj vsakega kotička naše doline ga lahko opazujemo – ponosno nad vsemi se dviga Ratitovec. Za uvod v tale članek mi ni prišlo nič pametnega na misel, zato sem malo brskala po internetu. Na Wikipediji sem dobila zanimiv opis Ratitovca:

»Ratitovec je nadaljevanje grebena Spodnjih Bohinjskih gora, od katerega ga loči Bohinjsko sedlo blizu Soriške planine. Najvišjo točko doseže v vrhovih Gladkega vrha 1666 nadmorske višine in Altenmaverja s 1672 metri nadmorske višine. Ratitovec je dolgo travnato sleme, ki poteka v smeri vzhod – zahod in le narahlo valovi. Severna stran Ratitovca je položna pobočje, ki kmalu preide v gozdove Jelovice. Južna pobočja strmo padajo na teraso, kjer ležijo vasi Danje, Prtovč, Ravne, Torka in Zabrd. S terase pod vasmi se gozdovi strmo spuščajo v dolino Selščice. Razgled z Ratitovca je eden izmed najlepših v naših planinah, saj je Ratitovec toliko odmaknjen od osrednjega dela Julijcev, da so le-ti videti kot velika enotna gmota. Lepo so vidne tudi Karavanke in Kamniške Alpe.«

»Mogoče je pa zato tako oblegan?« sprašujem samo sebe. Misli mi begajo naprej: »Res, zanimiv je ta Ratitovec.«

Že sam dostop na Ratitovec bi lahko rekli, da je nekaj posebnega, saj ni veliko hribov v naši okolici, da bi imeli toliko različnih smeri dostopa. Naj omenim samo nekatere, ki so najpogostejše uporabljene:

- s Prtovča čez Povden ali Razor
- iz Dražgoš
- s Soriške planine
- iz Železnikov preko Draboslovice
- z Jesenovca
- iz Podrošča
- s Torke
- iz Bohinja
- z Zalega Loga
- iz Sorice
- iz Zgornjih Danj
- z Jelovice

Tudi to je lahko eden izmed razlogov za tako velik obisk Ratitovca. Konec koncev je treba tudi priznati, da se vse več ljudi ukvarja z razno raznimi oblikami rekreacije. Tudi akcija Prijatelj Ratitovca je ena izmed takih, ki se je med prebivalci naše doline zelo prijel. Cilj akcije je, da se v enem letu na Ratitovec povzpneš vsaj petnajstkrat in tako postaneš prijatelj Ratitovca. Za vložen trud ob razglasitvi rezultatov vsi udeleženci akcije prejmejo majico. V letu 2011 je bilo sponzor akcije naše podjetje, zato je prav, da nekaj napišemo tudi o tem. Akcija Prijatelj Ratitovca poteka od leta 1991. V prvem letu je normo izpolnilo 42 planincev, ki so skupaj nabrali 1100 vpisov. To število je iz leta v leto naraščalo. V letu 2010 je normo izpolnilo že 474 planincev, ki so Ratitovec obiskali 21.579-krat. V dvajsetih letih je bilo zabeleženih več kot 240.000 vzponov. Ta številka je res zavidanja vredna. Med najbolj aktivnimi udeleženci akcije lahko na vidnih mestih najdemo tudi kar precej naših sodelavcev.

Čeprav še tako iščemo vzroke za obisk Ratitovca, na koncu le pridemo do zaključka, da za vsem tem stoji marljiva ekipa Planinskega društva za Selško dolino, saj je le-ta zadolžena za oskrbo koč na Ratitovcu, za vzdrževanje planinskih poti do Ratitovca, za organizacijo prireditev na Ratitovcu ...

Koča na Ratitovcu je od začetka junija do konca septembra odprta neprekinjeno, v

ostalih mesecih pa ob vikendih in praznikih. Največ oskrbnih dni v koči opravi naša bivša sodelavka Anica Lotrič. Kar dolgo sem se odpravljala do nje, da bi se pogovorili. No, končno mi je uspelo in skozi pogovor sem izvedela marsikaj zanimivega. Nekaj od tega pogovora sem spravila tudi na papir in vam ponujam v branje.

Kako dolgo si že oskrbnica na Ratitovcu?

Začetki mojega dela na Ratitovcu segajo kar precej let nazaj. Sprva sva bila z možem samo del ekipe, ki je dežurala ob vikendih. Pred štirinajstimi leti pa sem prvič poskusila, kako zgleda, če si oskrbnik koč tri tedne skupaj. Takrat sem bila še zaposlena in si daljšega obdobja nisem mogla privoščiti, v pošteve je prišel le kolektivni dopust. Ko pa sem ostala doma, je bila »moja sezona« vsako leto daljša. V zadnjih letih pa sem na Ratitovcu od 100 do 120 dni vsako leto.

To je praktično tretjina leta. Ali vmes pridejo tudi taki dnevi, ko imaš vsega poln »kufer«?

Seveda, tudi taki dnevi pridejo. V začetku sezone sicer bolj poredko, vendar bolj ko se sezona bliža koncu, večkrat pomislim: »Ali mi je bilo tega res treba?« Takrat bi najraje spakirala in odšla domov. Take misli se največkrat pojavijo ob kakšnih turobnih, deževnih dneh, ko si vsega naveličan. Ampak, za dežjem vedno posije sonce, ko spet lahko opazuješ zadovoljne planince in vse turobne misli prežene dobra volja.

Kot sva že ugotovili, si na Ratitovcu praktično tretjino leta. To je kar dolgo, zato se verjetno moraš dobro organizirati, da tudi doma zaradi tvoje odsotnosti poteka vse tako, kot je treba?

Res je. Ko sem na Ratitovcu, moram dom bolj kot ne odmisлити. To pa ne bi bilo mogoče, če ne bi imela podpore vseh domačih, ki poleg tega, da poskrbijo za vse potrebno doma, večkrat priskočijo na pomoč tudi pri delu na Ratitovcu.

Če se danes ozreš nazaj – kakšna je razlika pri delu v koči danes v primerjavi s štirinajstimi leti nazaj?

Razlika je zelo velika. Začetki so bili res skromni. Sprva je bila na voljo le kakšna enolončnica, o kakšnih sladica ni bilo govora. Potem smo v letu 1999 napeljali v koč elektriko napeljav, kar je način dela korenito spremenilo. Na neko lepo julijsko nedeljo smo prvič cvrli flancate. Na naše presenečenje so bili v trenutku prodani. To nam je dalo novega zagona in vzpodbude. Sprva smo flancate delali le ob sobotah in nedeljah, kasneje kdaj pa kdaj tudi med tednom, v zadnjih nekaj letih pa skoraj ni dneva, da jih ne bi ocvrli vsaj enkrat.

Ko sva ravno pri flancatih – ali si kdaj računala, koliko jih ocvreš v eni sezoni?

To je pa skoraj pretežno vprašanje. Kot sem že povedala, sedaj skoraj ni dneva, da ne bi ocvrli flancatov vsaj iz ene mase, ob konicah, ko je obiska največ, pa flancate naredimo tudi iz sedmih mas. To pomeni, da se na dan lahko naredi od 70 do 300 flancatov. In če za vsako maso porabimo približno dva in pol litra mleka, si lahko vsak izračuna, koliko je to.

Flancati so skozi ta leta postali nekakšen zaščitni znak Ratitovca. Kolikor vem, jih sedaj delate tudi izven sezone, takrat ko je koča odprta samo ob vikendih?

Ja, planince smo kar malo razvedrili s flancati. Zato so bili vsi tisti, ki ob koncu tedna dežurajo, primorani, da tudi pričnejo delati flancate. In moram reči, da vsem lepo uspeva. Velikokrat se najde kdo, ki pride na Ratitovec, da se vpiše v knjigo Prijatelj Ratitovca in naroči še nekaj flancatov za domov. Take stvari nam povedo, da smo na pravi poti.

No, kljub temu flancati niso edina ponudba na Ratitovcu. Kaj še nudite?

Od priboljškov je skoraj vedno na voljo tudi pehtranova potica, včasih tudi ocvirkova potica. Seveda ne gre tudi brez enolončnic, kot so jota, ričet, bograč, pasulj, žganci s kislim mlekom ... To je le nekaj glavnih jedi, ki so na voljo skozi celo leto, vmes se seveda najde še kaj drugega.

Kako veš, v kakšnih količinah moraš pripraviti posamezno hrano, saj vsaka enolončnica ni kar takoj kuhana?

S tem je tako. Če vremenoslovci napovedujejo lepo vreme čez cel vikend, se je treba pripraviti že vnaprej. Kljub dobri pripravi se lahko zgodi, da ti včasih lahko kakšne enolončnice zmanjka že v zgodnjem popoldnevu. Takrat se moraš zanesti na svojo iznajdljivost in delati, kakor veš in znaš. Tudi to se nam je že zgodilo, da zaradi hude gneče nismo mogli sproti pomivati posode in nazadnje je zmanjkalo čistih krožnikov, ne hrane.

Z dobrim delom in mnogimi opravljenimi prostovoljnimi urami se ustvari tudi ostanek dohodka. Ker se člani društva zavedajo, da je ves prislužen denar najbolje takoj vložiti v obnovo, se to pozna tudi na koči. V zadnjih desetih letih je dobila čisto drugačno, novo podobo. Glede obnove koče je največ vedel povedati Lojze, Aničin mož, ki je hkrati tudi predsednik planinskega društva. O zgodovini obnove koče je na kratko povedal tole:

Prva večja obnova koče je potekala v letih od 2001 do 2004, ko sta bila obnovljena prvotna koča in prvi prizidek. V tem obdobju so bili zamenjani leseni stebri tovarne žičnice s kovinskimi in zgornja postaja

žičnice. Druga večja obnova, na katero smo se dolgo pripravljali, pa je potekala v letih 2010 in 2011. Popolnoma smo prenovili drugi prizidek, ki smo mu dodali podkletitev. V prenovljenem delu smo pridobili nove sanitarije in skladišče v kletnih prostorih, novo jedilnico za 25 oseb v pritličju in oskrbnikovo stanovanje v nadstropju. Velika pridobitev za kočo so tudi izgradnja čistilne naprave, nov vodohram in popolnoma prenovljeno vodovodno omrežje.

To je velika investicija, zato predvidevam, da ste morali iskati dodatna finančna sredstva?

Poleg lastnih sredstev smo del potrebnih sredstev pridobili z uspešno prijavo na javni razpis za pridobitev sredstev Evropskega sklada za regionalni razvoj ESRR, obnova in posodobitev planinskih postojank.

Videti je, kot da je v koči sedaj vse urejeno, da ni potrebnih nobenih posegov več. Ali bo to držalo?

Seveda ne. Vedno se najde kakšen nov izziv, ki se ga lotimo. Seveda to ni delo za posameznika, potrebno je sodelovanje celotne ekipe. In dokler delamo s tako ekipo, si upam trditi, da se bomo lotili še kakšnega podviga.

Kaj pa za naprej? Sedaj smo že vstopili v veseli december, ali se to čuti tudi v vašem društvu?

December je čas, ki je namenjen za to, da pregledamo, kaj smo postorili in česa se bomo še lotili. Svoja mnenja si lahko izmenjamo na večerji, na katero povabimo vse tiste, ki so najbolj zaslužni, da delo v društvu in v koči na Ratitovcu poteka uspešno. Poleg tega moram povedati, da je na silvestrovo vsako leto koča odprta vso noč, tako da vsakdo lahko dobi tudi kaj za pod zob, če se nameni, da se bo namesto na silvestrovanje odpravil na Ratitovec.

S »kratkega obiska« pri nastal ta kratek pogovor. O akcijah, ki jih vsako leto organizirajo člani planinskega društva, bi lahko napisala še kakšno stran, ampak zaenkrat bodi dovolj. Če pa v prihodnjem letu ne boste vedeli, kam s prostim časom, se pa kar pogumno udeležite njihovih akcij: Prijatelj Ratitovca, nočnega rekreativnega pohoda Železniki – Ratitovec – Dražgoše, turne smuke, pohoda s krpljami, pohodov po Obhodnici Ratitovca, planinske zabave Ratitovec raja, kolesarjenja okoli Ratitovca, pohoda bosonogih s Prtovča na Ratitovec, septembrskega rekreativnega pohoda na Ratitovec, od novega leta naprej, ko bodo izdali tudi nov dnevnik obhodnice z naslovom »Enajstkrat deset za 110 let«, pa boste lahko naredili tudi to. Nova obhodnica bo posvečena 110-letnici ustanovitve planinskega društva, ki jo bodo praznovali leta 2017.

Upam, da tale zadnji odstavek ne zveni kot prehuda reklama, čeprav jo ob vsem trudu, ki ga v zdrav način preživljanja prostega časa vlagajo neuničljivi člani planinskega društva, iskreno rečeno, tudi zaslužijo. Nazadnje naj se zahvalim še Anici in Lojzetu za sodelovanje pri nastajanju tega članka. Seveda pa upam, da se čim večkrat srečamo na katerikoli poti, ki vodi tja gor, proti vrhu ...

MERITVE

NA ŠPORTNIH TEKMOVANJIH

Jani Solar

Merjenje, kaj sploh je to? Strokovnjaki pravijo, da je merjenje nek postopek, kjer primerjamo neznano velikost z drugo velikostjo, ki smo jo izbrali za enoto. Po tem principu merimo dolžino, maso, čas, električni tok, svetilnost. Če se meritve izvajajo v športu, vsi najprej pomislimo na merjenje časa, kjer vsi nestrpnost gledamo na semafor in navijamo za svojega favorita. Vendar tudi tu ni čisto tako: pri smučarskih skokih se merijo dolžine, podkrepljene z ocenami sodnikov, prav tako imajo sodniki besedo pri gimnastiki, pri masovnih tekih je pomemben vrstni red prihodov tekmovalcev v cilj itd; vsaka panoga seveda zahteva svoje.

Čas. O te sekunde, stotinke, tisočinke ... Res je šport takšna panoga, kjer ni pomembno, kako se Zemlja vrti okoli Sonca. Na podlagi teh dejstev je namreč definirana osnovna enota za merjenje časa. Ta pa je še kako pomembna za tekmovalce, ki dolgo obdobje trenirajo, da bi se potem pomerili z drugimi in na koncu videli, kdo je boljši, in sicer na podlagi izmerjenega ČASA.

Za merjenje časa moraš imeti predvsem profesionalno opremo, s katero upravlja usposobljena, bolj strokovno rečeno, licencirana posadka. To niso čisto navadni ljudje. Poleg tega, da znajo opravljati svoj posel, se od navadnih zemljanov ločijo tudi po tem, da niso lačni, tudi če ves dan ni kaj prida za pod zob, jih ne zebe pri -15 oziroma jim ni vroče pri +35 stopinjah Celzija, niso smrkavi in kašljavi, če jim slučajno kaplja dež na glavo.

Pa smo se dobili na kup eni taki ljudje; eni z veliko tovrstnimi izkušnjami, eni z malo manj, ampak potrebne lastnosti smo imeli vsi. Pa še nekaj je zelo pomembnega za nadaljevanje: dišal nam je bencin, sploh tisti iz »auspuhov« ... Vemo, da ta reč brez društva ne funkcionira, pa smo izbrali hudo ime: Omikron Plus, ob katerem se nam porodijo tri zanimive asociacije: za mikron vemo, kaj je to, en zelo majhen delež stvari, lahko tudi sekunde, omikron je črka grške abecede; Grki so v zgodovini veljali za modre ljudi, in plus pomeni nekaj več, nadgradnja nečesa. To je to, poslovni načrt že kar v imenu društva.

Društvo te dni praznuje svojo tretjo obletnico in kar je poglobitveno, še vedno obstaja. Še več, šale ni. Prednostno pokrivamo vse prireditve v avtošportu v Sloveniji - od največjih, kot so znameniti rally Saturnus, tradicionalna gorska dirka v Ilirski Bistrici ipd, torej kakih 10 do 15

velikih tekmovanj, ne manjkamo pa tudi na kakšni od vaških vragolij, ob semnju ali farnem zavetniku kakšne slovenske vasi. Sezona je dolga in natrpna s tekmovanji, vendar poleg adrenalinskih športov v naš repertoar spadajo tudi rekreativna tekmovanja, ki se jih radi

udeležujemo, da si malo spočijemo ušesa in duha.

Nekaj o naših začetkih. Danes zanimivo, a takrat ... Seveda je bistvo našega dela sodelovanje na rally tekmovanjih. Le kdo od navadnih zemljanov, če si je tudi že kdaj ogledal dirkanje avtomobilov po kakšnem »brzincu«, bi lahko vedel, kako kompleksna ta reč sploh je. Od starta avtomobilov pa vse do cilja se vlečejo neštete časovne kontrole, na katere morajo posadke priti do minute pravočasno, če ne se ji kopičijo kazenske sekunde, zraven pa je treba kar najhitreje odpeljati hitrostno preizkušnjo. Ko se voziš med posameznimi hitrostnimi preizkušnjami po etapi, pa veljajo strogi prometni predpisi, saj policisti kaj radi postavijo svoje časovne kontrole s svojimi merilnimi napravami. Te obratno vrednost doseženega časa pomnožijo še z razdaljo in dobijo hitrost. Kaj je potem, če je prevelika, pa vemo vsi ...

Po nekaj uvodnih seminarjih, ki so jih pripravili za zvezo za avto šport, smo si v letu 2009 v živo ogledali tudi merjenje časa na rally-ju Saturnus v okolici Ljubljane, ki ga je izvajala posadka iz sosednje Hrvaške, ki je bila za to že dobro usposobljena. Po analizi in še nekaj terenskih vajah smo si dejali: »Ni tako hudo, to mi znamo.« In že smo se preizkusili na naši

SMUČARSKI

KLUB DOMEL V LETU 2011

prvi samostojni tekmi v Ajdovščini. Kljub burji, ki je takrat pihala ni sproti sušila potu, ki smo ga potili, in kljub nekaterim »kiksom« smo delo solidno opravili. Do »popravnega izpita«, ki je bil čez dober mesec v Idriji, smo zadeve razčistili in bili tam že pravi strokovnjaki za časomerilstvo. Uspeh, kot posledica trdega dela, je pripomogel, da je bila zagnanost še večja, število naših članov se je povečevalo, upali smo si tudi na takšna tekmovanja, kot so rally Saturnus, rally Maribor itd. Skratka sezona 2011 je bila popolnoma »naša«, prihajajo pa že povpraševanja za sezono 2012.

In kako zgleda merjenje časov na enem rally tekmovanju? Same priprave na rally se začnejo že kakšen mesec pred samim tekmovanjem. Z organizatorjem se je potrebno dogovoriti o vseh podrobnostih tekmovanja, potem sledi priprava načrta sodelujočih članov društva na tekmovanju, kar zajema razpored posadk; kdo bo delal na časovni kontroli, kdo bo na startu, cilju posamezne hitrostne preizkušnje, kdo bo v vezni conah – servisna cona, pregrupacija, in kdo bo v obdelavi podatkov. Kakšen teden pred rallyjem sledi še ogled vseh hitrostnih preizkušenj, kje potekajo, kje so točke časovne kontrole, start in cilj rallyja in kaj od opreme potrebujemo na posamezni točki.

Za eno tako tekmovanje je potrebno od 25 do 40 članov društva, tekmovanje pa lahko poteka tudi dva ali celo tri dni. Delo je zelo raznoliko – delaš lahko kot administrator na časovnih kontrolah (kontrola in vpis prehodov čez kontrolo), kot starter na startu hitrostne preizkušnje (postavljanje avtomobilov na start, vpisovanje kartončkov, delo na uri in računalniku), kot administrator na cilju (delo na uri in računalniku), pri vpisu časov posadkam in seveda pri obdelavi podatkov (sprejemanje časov s terena in obdelava podatkov in priprava poročil, rezultatov, končnih rezultatov itd).

Torej, kot lahko razberete iz zgornjega zapisa, je organizacija merjenja časov in samo merjenje le-teh na rally tekmovanju zelo kompleksno delo in terja zelo dobro pripravo, saj le na ta način dosežemo, da so izmerjeni časi točni in pravočasno pri vodstvu tekmovanja in tekmovalcih.

V naslednjem letu načrtujemo širitev dejavnosti. Tu pa nastopite vi, drage bralke in bralci. Če smo v vas prebudili kanček zanimanja za tole naše delo, če bi si želeli spoznati nove stvari, preživeti dan na svežem zraku in v dobri družbi, potem ste pravi za nas in vas vabimo, da se nam pridružite. Ni potrebno, da ste računalniški genij, da se spoznate na razno časomerilsko opremo, ni potrebno, da ste zelo izobraženi. Z resnim pristopom in dobro voljo se lahko marsikaj naučite ter združite prijetno s koristnim, leta niso pomembna, pomembna je volja. Oglasite se nam na e – naslov info@omikronplus.si, ali pa preprosto pocukajte za rokav mene ali Marka Kosa, ali pa kogar koli drugega, za katerega veste, da je član našega društva. Pokazali vam bomo, kaj, kako in kje delamo, in vsega tega naučili tudi vas. Dobrodošli!!!

Več o samem delu in o našem društvu pa tudi na spletni strani <http://www.omikronplus.si>.

Prvi trije meseci v letu so višek smučarske sezone in so namenjeni tekmovanjem. Polni so adrenalina, navdušenja, veselja, pa tudi žalosti in jeze. K sreči smo bili večkrat uspešni, tako da smo s sezono več kot zadovoljni. Z vsemi tremi osnovnimi selekcijami smo posegli v vrh slovenskega smučanja. Pri mlajših mladinkah je bila Klara Livk uvrščena v državno reprezentanco za nastop na olimpijskem festivalu evropske mladine. Matic Kalan je pri mlajših dečkih zmagovalac regije, Anže Gartner je, kot mlajši, absolutni zmagovalac regije in svojega letnika v državi, Rebeka Kalan pa jenpri mlajših cicibankah zmagovalka letnika v regiji.

Cvetka Žitnik

Matic in Anže sta nastopila tudi na mednarodnih tekmah. Kot najboljši Slovenec je Matic na Češkem osvojil 9. mesto, uspešno je nastopil tudi na Pokalu Loka. Anže pa je gladko premagal vso konkurenco na mednarodni tekmi v Italiji ter bil najhitrejši v svojem letniku na Pokalu Roka Petroviča. Tudi odlični nastopi ostalih tekmovalcev so pripomogli k dobri skupni uvrstitvi.

Uspešen zaključek sezone pa ne pomeni le veselja, temveč je tudi obveza in cilj za naprej. Tako da topli meseci niso le za počitek, ampak je v njih potrebno ohranjati in nadgrajevati kondicijo in vse druge vrline, ki so potrebne za dobre rezultate.

Seveda se naši mladi tekmovalci ne ukvarjajo samo s športom, zato smo še bolj veseli, da se v svojih ekipah dobro počutijo in so med seboj veliki prijatelji. V vrste dečkov in deklic smo letos pridobili novo deklico, med cicibane pa štiri nove tekmovalce oz. tekmovalke.

V marcu smo organizirali dve mednarodni FIS tekmi: slalom za ženske oz. Pokal Občine Železniki in slalom za moške – Pokal Domel. K organizaciji smo povabili tudi bivše člane kluba in nadvse smo bili veseli njihovega odziva. Organizacija je bila odlična, kar potrjujeta tudi dve tekmi, ki sta napovedani za marec 2012.

Spet smo pripravili program za krožek Odkrijmo šport, s katerim želimo na čim bolj zanimiv način otroke pritegniti, da se pričnejo ukvarjati s športom, da se navadijo nanj in prisvojijo nujno po telesni aktivnosti in zdravem načinu življenja. Krožek že poteka, če pa je še kje kakšen otrok, ki preveč sedi za računalnikom, ali pa ne ve, kaj bi s časom, je še vedno dobrodošel. Program je brezplačen.

Čim bo zapadel sneg in bo pričelo obratovati smučišče na Soriški planini, pričnemo s tečaji smučanja. Tečaj je 10-dnevni – po 4 ure (40 ur). Cena je 160,00 €. Vključuje pa prevoz, smučarske vozovnice, stroške vaditeljev, topel čaj in zaključno tekmovanje s priznanjem in spominčkom. Lahko se prijavite tudi na 5-dnevni tečaj, katerega cena je 90,00 €. Če obračunavamo po dnevih, je cena za 1 dan 18,00 €.

Letos bo vpeljanih kar nekaj novosti v POKAL CICIBAN. To je pokalno tekmovanje otrok na območju Upravne enote Škofja Loka. Vključuje 4 tekmovanja v veleslalomu in družabno zaključno prireditev. Na vsaki tekmi se po starostnih skupinah razdelijo kolajne in diplome. Na zaključni prireditvi se podelijo pokali in praktične nagrade. Vsak udeleženec bo letos prejem majico z napisi. Tekmovanje bo ločeno za kategorizirane tekmovalce oz. tiste, ki so prijavljeni pri smučarski zvezi, in na otroke, ki smučajo samo ljubiteljsko oz. za rekreacijo. Selška dolina je bila včasih številčno zelo močna na tem tekmovanju. Sedaj, takoj za Škofjo Loko, dominira Poljanska dolina. Selčani smo daleč zadaj. Upamo, da bo delitev tekmovalcev na kategorizirane in nekategorizirane spodbudila naše cicibane in njihove starše, da pokažejo, kje ima smučanje daljšo tradicijo.

No, v poletnem času pa tudi smučarji sejemo in sadimo. Ker v zimskem času nimamo časa planirati, kako in kdaj saditi, spomladi brskamo po raznih priročnikih in koledarjih. Kdaj pa kaj saditi in pobirati, se je pa zopet treba odločiti, ker so si ti med seboj različni. Da boste to raznolikost koledarjev imeli na enem mestu, smo se odločili pripraviti poseben setveni koledar. Ob upoštevanju vseh treh, ni vrag, da pridelki ne bodo spodirivali drug drugega ter rasli preko ograje in da vam rožic ne bo zavidala cela soseska.

Ne samo da vam želimo bogate pridelke, sedaj, v prazničnem času, vam želimo zares lepe praznike, veliko sreče in zadovoljstva, v novem letu pa vse tisto, kar si najbolj želite.

SANKAŠKA

ELITA TUDI LETOS NA SORIŠKI PLANINI

Vili Rakovec
Sankaško društvo Domel

V prihajajoči zimski sezoni bo Soriška planina gostila tudi najboljše tekmovalke in tekmovalce v sankanju na naravnih progah. Od petka, 20. Januarja, pa do nedelje, 22. januarja 2011, se bo na sankski progi Drauh odvijala tretja izmed šestih tekem za svetovni pokal.

Tekme svetovnega pokala se bodo v sezoni 2011/12 odvijale na naslednjih prizoriščih:

16.-18. december 2011 Latzfons/Italija,
13.-15. januar 2012 Olang/Italija,
20.-22. januar 2012 Železniki/Slovenija,
27.-29. januar 2012 Deutschofen/Italija,
14.-16. februar 2012 Novouralsk/Rusija in
02.-04. marec 2012 Umhausen/Avstrija.

Za sankanje na naravnih progah je sezona kar dolga. Upajmo le, da prireditelji ne bomo imeli težav zaradi vremena, ki organizatorjem večkrat povzroči nepotrebno delo in skrb. Upajmo, da bomo slabega vremena deležni kar v najmanjši meri, saj si organizatorji želimo čim prej usposobiti progo in tako omogočiti našim tekmovalcem treninge in s tem tudi boljše rezultate na samem tekmovanju. Za izvedbo treningov pa sta termine že rezervirali reprezentanci Avstrije in Italije.

Zagotovo bodo tekmovalci teh dveh reprezentanc tudi v tej sezoni krojili svetovni vrh. Vprašanje pa je le, ali bo Patrick Pigneter tudi letos tako suvereno obvladoval sceno, kot to počne že od sezone 2005/06, ko je s svojimi zmagami v seriji zmagal tudi v skupnem seštevku točkovanja za svetovni pokal. Da pa bo mera polna, je v zadnjih štirih sezonah, skupaj s Florianom Claro, tudi skupni zmagovalac v kategoriji dvosedom. Tako ima sedaj petindvajsetletni Pigneter v svoji vitrini že 10 pokalov za zmage v skupnem seštevku za svetovni pokal.

Katarina Lavrentjeva iz Rusije je ena redkih tekmovalk, ki se kar redno uvršča pred tekmovalke iz Avstrije in Italije. Največkrat kar pred vse, saj je do sedaj že osemkrat zmagala v skupnem seštevku točkovanja za svetovni pokal.

V kategoriji dvosedom se na vrhu med tekmovalce iz Avstrije in Italije redno uvrščata tekmovalca iz Rusije Pavel Porshev in Ivan Lazarev, ki sta v zadnji sezoni dosegla drugo mesto v seštevku točk za svetovni pokal.

Pa naši?

Ko je bila pred desetimi leti na novozgrajeni sankski progi Drauh organizirana zaključna tekma za svetovni pokal v sezoni 2001/02, ki je bila hkrati tudi testna tekma za svetovno prvenstvo leta 2003, so barve Slovenije zastopali Borut Kralj, Borut Fejfar, Grega

Špendov in Gašper Benedik, ki so med tem že končali z aktivnim udejstvovanjem. To so bili tekmovalci, ki so se bili na tekmah za svetovni pokal sposobni uvrstiti tudi med prvo deseterico. Za njimi je nekaj dobrih uvrstitev dosegel Žiga Pagon. Njegove uvrstitve med prvo deseterico so bile redke, pa vendar je dokazal, da se da z malo sreče, dobrim treningom in tudi z nekoliko slabšim materialom doseči odličen rezultat. Na tekmovanju bodo Slovenijo poleg Pagona zastopali še Miha Meglič, Matic Nemc, Rok Popovič in Simon Klinar. V kategoriji deklet pa bosta nastopili Petra Dragičević in Katarina Černe.

Na tekmovanju moških enosedov upamo na vsaj eno uvrstitev blizu prve deseterice, na dve uvrstitvi okoli 15. mesta in dve okoli 25. mesta. Pri dekletih pa bi bil uspeh že uvrstitev v drugo tretjino uvrščenih tekmovalk.

Organizacijski odbor pod vodstvom predsednika sankške zveze Milana Sirčeta pa bo skupaj s prostovoljci iz vseh društev in klubov, ki so včlanjeni v sankško zvezo, poskrbel, da bodo tekmovalci, njihovi spremljevalci in nenazadnje tudi obiskovalci imeli na prireditvi čim lepše spomine.

Ob tej priložnosti se zahvaljujem tudi podjetju Domel za njegovo podporo pri delovanju Sankaškega društva Domel. Celotnemu kolektivu pa v prihajajočem letu 2012 želim obilo zdravja in delovnih uspehov.

Program tekmovanja bo sledeč:

Petek, 20.01.2012		
9.00	1. trening vožnja – moški enosedi	
	1. trening vožnja – ženske enosedi	
11.00	1. trening vožnja – dvosedi	
12.30	2. trening vožnja – dvosedi	
sledi	sestanek vodij ekip v ciljnem prostoru	
Sobota, 21.01.2012		
9.00	1. vožnja – dvosedi	
	2. trening vožnja – ženske enosedi	
11.00	2. vožnja – dvosedi	
13.00	1. vožnja – ženske enosedi	
	2. trening vožnja – moški enosedi	
sledi	sestanek vodij ekip v ciljnem prostoru	
Nedelja, 22.01.2012		
9.00	1. vožnja – moški enosedi	
	2. vožnja – ženske enosedi	
11.30	2. vožnja – moški enosedi	
14.30	razglasitev zmagovalcev	

DOMEL®

Ustvarjamo gibanje

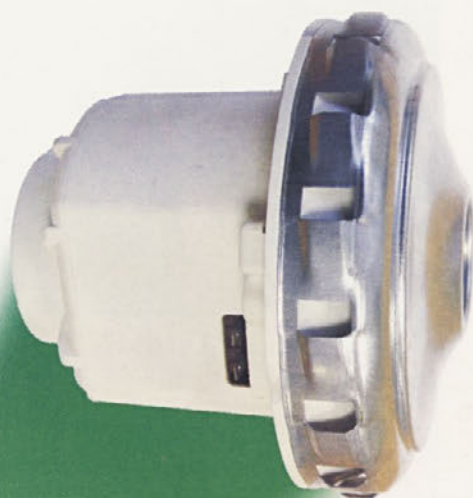
Vrh
je dosegljiv tistim,
ki premagajo ovire

Generacija vakuumskih motorjev 467 ima vtakane številne ideje, ki odpirajo vrata inovativnemu procesu v industriji sesalnikov, čistilnih strojev, čistilni tehniki...

Motorji so razviti na temeljih petintridesetletne tradicije s sodobnimi razvojnimi orodji, ki na osnovi genskih algoritmov opravijo izbor najboljših rešitev med dobrimi. So manjši, močnejši lažji, tišji, vzdržljivi, učinkoviti, porabijo manj energije in so okolju prijaznejši.

Odlikuje jih možnost uporabe energijske nalepke.

ZELENA LINIJA

INOVACIJE

Domel, d.o.o.

Otoki 21, 4228 Železniki, Slovenija

Tel.: 04 51 17 100, Fax: 04 51 17 106, www.domel.si, e-mail: info@domel.si